

**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI NEKONSOLIDOVANIH
FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
JAVNOG PREDUZEĆA "B&H AIRLINES" D.O.O. SARAJEVO**

na dan 31.12.2013. godine

Broj: 06-11/14

Sarajevo, mart 2014. godine

SADRŽAJ

I. NEZAVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE	1
II. GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	1
Bilans uspjeha za period 01.01. – 31.12.2013. godine	1
Bilans stanja na dan 31.12.2013. godine	2
Izveštaj o gotovinskim tokovima za period od 01.01. do 31.12.2013. godine.....	3
Izveštaj o promjenama u kapitalu za period koji završava na dan 31.12.2013.....	4
III. IZVJEŠTAJ O OBAVLJENOJ REVIZIJI NEKONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA	5
1. Uvod	5
2. Predmet, cilj i obim revizije	5
3. Postupanje po preporukama iz prethodnog izvještaja	6
4. Sistem internih kontrola	6
5. Aktivnosti nakon raskida Ugovora o dokapitalizaciji sa turskim partnerom	10
6. Plan i izvršenje Plana poslovanja	11
6.1 Prihodi	13
6.1.1 Poslovni prihodi.....	13
6.1.2 Finansijski prihodi.....	14
6.1.3 Ostali prihodi i dobici	14
6.1.4 Prihodi iz osnova ispravke grešaka iz ranijih godina	14
6.2 Rashodi.....	14
6.2.1 Poslovni rashodi	15
6.2.1.1 Materijalni troškovi	15
6.2.1.2 Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	15
6.2.1.3 Troškovi proizvodnih usluga	16
6.2.1.4 Amortizacija	17
6.2.1.5 Nematerijalni troškovi.....	17
6.2.2 Finansijski rashodi.....	17
6.2.3 Ostali rashodi i gubici.....	18
6.2.4 Rashodi iz osnova umanjenja vrijednosti sredstava.....	18
6.2.5 Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih godina.....	18
7. Finansijski rezultat.....	19
8. Stalna i tekuća sredstva, kapital i obaveze	20
8.1 Stalna sredstva i dugoročni plasmani	20
8.2 Tekuća sredstva	23
8.2.1 Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	23
8.2.2 Gotovina i gotovinski ekvivalenti	23
8.2.3 Potraživanja i plasmani	24
8.3 Kapital.....	27
8.4 Obaveze	28
8.4.1 Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	29
8.4.2 Dugoročne finansijske obaveze.....	30
8.4.3 Kratkoročne finansijske obaveze.....	30
8.4.4 Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze	31
8.4.5 Pasivna vremenska razgraničenja	32
8.4.6 Odgođene porezne obaveze.....	33
8.5 Sudski sporovi	33
9. Javne nabavke.....	33
10. Komentar	34
IV. REZIME DANIH PREPORUKA	35

I. NEZAVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

Osnova za reviziju

Izvršili smo reviziju nekonsolidovanih finansijskih izvještaja Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo (u daljem tekstu: Društvo) za 2013. godinu (Bilans stanja, Bilans uspjeha, Izvještaj o promjenama na kapitalu, Izvještaj o gotovinskim tokovima i Posebni podaci o plaćama i broju uposlenih) na dan 31. decembar 2013. godine i usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS). Ova odgovornost obuhvata kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare i greške, kao i odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima.

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, rukovodstvo Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo je odgovorno i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, uključujući i odredbe zakona i propisa na osnovu kojih su transakcije i iznosi objavljeni u finansijskim izvještajima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu provedene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 22/06) i primjenjivim Međunarodnim standardima Vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Ovi standardi nalažu da radimo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objavama datim u finansijskim izvještajima. Izbor postupka je zasnovan na prosuđivanju revizora, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima uslijed prevare i greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju odabira revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efikasnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, naša odgovornost je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske transakcije i informacije, po svim bitnim pitanjima, usklađene sa odgovarajućim zakonskim propisima. Ova odgovornost uključuje provođenje procedura, kako bi se dobili revizijski dokazi o tome da li se sredstva koriste za namjene utvrđene zakonima i propisima. Procedure uključuju procjenu rizika od značajnog neslaganja sa zakonima.

Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnov za naše mišljenje.

Osnova za izražavanje mišljenja:

- 1. Gubitak izvještajne godine precijenjen je za iznos od 906.667 KM zbog subvencija (2013. godina) prenesenih sa pozicije prihoda na poziciju rezervi kapitala. Za navedeni iznos precijenjene su rezerve kapitala, a podcijenjeni prihodi 2013. godine (što je pojašnjeno u tački 8.3. i 6.1. Izvještaja);**

2. Zbog nedosljedne primjene Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, a prije svih paragrafa 22. i 96. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja, kao i vlastitih akata, svi troškovi nastali u obračunskom periodu prethodne godine, nisu evidentirani, radi čega su rashodi revidiranog perioda precijenjeni za najmanje 464.885 KM, a odnose se na prenesene troškove iz 2012. godine. Istovremeno i rashodi u iznosu od 11.438 KM, koji se odnose na 2013. godinu, nisu evidentirani u revidiranoj godini (što je pojašnjeno u tački 6.2. Izvještaja);
3. Obaveze za doprinose za PIO/MIO po osnovu obračunatih i isplaćenih plaća za period april 2012. godina-decembar 2013. godina u ukupnom iznosu od 1.197.748 KM nisu uplaćene, što nije u skladu sa Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa (što je pojašnjeno u tački 8.4. Izvještaja);
4. Ne možemo potvrditi iskazano stanje obaveza prema dobavljačima u inostranstvu u iznosu od 2.757.475 KM, obzirom da je Društvo izvršilo usaglašavanje iznosa od 683.716 KM, dok iznos obaveza od 2.073.759 KM nije potvrđen od strane dobavljača (što je pojašnjeno u tački 8.4.4. Izvještaja);
5. Ne možemo potvrditi iskazanu vrijednost zaliha sirovina, materijala i rezervnih dijelova, a posebno rezervnih dijelova koje se ne koriste već duži vremenski period, u iznosu od 200.504 KM. Na datum bilansa nije vršeno usklađivanje i vrednovanje prema zahtjevima iz Međunarodnih računovodstvenih standarda i vlastitim aktima (što je pojašnjeno u tački 8.2.1. Izvještaja);
6. Na poziciji nekretnina, postrojenja i opreme iskazan je iznos od 497.567 KM, a odnosi se na neto knjigovodstvenu vrijednost dva aviona, koji se ne koriste duže vrijeme. Za iste nije izvršena procjena vjerovatnoće budućih ekonomskih koristi u skladu sa MRS-36. i Okvirom za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja (što je pojašnjeno u tački 8.1. Izvještaja);
7. Ne možemo potvrditi opravdanost iskazanih obaveza po osnovu plaća u iznosu od 227.982 KM (neto plaće uposlenih 125.733 KM i obaveze po osnovu poreza i doprinosa 102.249 KM), obzirom da su isti obračunati za uposlenike (piloti i kopiloti), koji su u maju 2012. godine prestali dolaziti na posao i radni odnos zasnovali kod drugog avio prijevoznika (što je pojašnjeno u tački 4. Izvještaja);
8. Društvo još uvijek nije donijelo sve potrebne akte za značajnije procese poslovanja, čime je otvorena mogućnost da se postupci i transakcije i dalje obavljaju bez utvrđenih pravila. Statutom nije utvrđena unutrašnja organizacija, niti je donesen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, već se po potrebi koriste interni akti njegovog prednika, preduzeća „AIR BOSNA“ (što je pojašnjeno u tački 4. i 6.2. Izvještaja).

Negativno mišljenje

Po našem mišljenju, zbog efekata koje na nekonsolidovane finansijske izvještaje imaju stavke navedene u prethodnom pasusu, nekonsolidovani finansijski izvještaji ne prikazuju istinito i objektivno, po svim bitnim pitanjima, finansijski položaj Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo na dan 31.12.2013. godine, rezultate poslovanja i gotovinski tok za godinu koja je završila na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Finansijsko poslovanje Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo u toku 2013. godine za naprijed navedene kvalifikacije nije bilo usklađeno u svim materijalno značajnim aspektima sa važećom zakonskom regulativom.

Ističemo pitanja koja nisu uticala na davanje mišljenja:

Zbog neefikasnog rukovođenja i pasivnog odnosa predstavnika državnog kapitala u organima upravljanja, posebno nakon raskida ugovora o dokapitalizaciji Društva, nastali su veliki gubici u poslovanju. Imovina je beznačajna, a poslovanje, uz stalno prisutnu nelikvidnost, opterećeno velikim dospjelim kratkoročnim obavezama u visini od 22.002.932 KM. Doznačena sredstva od strane osnivača u 2013. godini, nisu bila dovoljna za potpunu sanaciju i prevazilaženje postojećeg stanja. U ovakvim uslovima i okolnostima upitna je stalnost poslovanja Društva, jedno od osnovnih načela i pretpostavki na kojima se temelje općeprihvaćena računovodstvena načela i MSFI, o čemu je posebno pojašnjeno u tački 7. Izvještaja.

Sarajevo, 19.03.2014. godine

Zamjenik generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl. oec.

Generalni revizor
Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

II. GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI
JP „B&H AIRLINES“ d.o.o SARAJEVO

Bilans uspjeha			
za period 01.01. – 31.12.2013. godine			
Naziv			
	Pozicija	Tekuća godina	Prethodna god.
A)	DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
	POSLOVNI PRIHODI I RASHODI		
I	Poslovni prihodi (od 1 do 3)	14.425.880	24.238.797
1	Prihodi od prodaje učinaka	7.492.039	15.317.878
2	Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka	10.679	22.849
3	Ostali poslovni prihodi	6.923.162	8.898.070
II	Poslovni rashodi (od 1 do 7)	18.198.479	23.438.428
1	Materijalni troškovi	3.332.197	5.006.146
2	Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	3.684.522	4.559.914
3	Troškovi proizvodnih usluga	3.442.732	4.741.965
4	Amortizacija	1.788.180	1.841.763
5	Troškovi rezervisanja	241.355	249.240
6	Nematerijalni troškovi	5.709.493	7.039.400
III	Dobit od poslovnih aktivnosti (I – II)	-	800.369
	Gubitak od poslovnih aktivnosti (II – I)	3.772.599	-
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI	-	-
IV	Finansijski prihodi (od 1 do 2)	1.686.126	2.745.412
1	Prihodi od kamata	37.960	143.640
2	Ostali finansijski prihodi	1.648.166	2.601.719
V	Finansijski rashodi (od 1 do 2)	2.397.521	3.789.468
1	Rashodi kamata	1.580.482	1.744.600
2	Negativne kursne razlike	817.039	2.044.868
VI	Gubitak od finansijske aktivnosti (V - IV)	711.395	1.044.056
VII	Dobit redovne aktivnosti (III - VI)	-	-
VIII	Gubitak od redovne aktivnosti (III - VI)	4.483.994	243.687
	OSTALI PRIHODI I RASHODI		
IX	Ostali prihodi i dobici (od 1 do 5)	882.541	984.114
1	Dobici od prodaje stalnih sredstava	39.637	-
2	Dobici od prodaje učešća u kapitalu i vrijednosnih papira	531.986	-
3	Dobici od prodaje materijala	-	620
4	Naplaćena otpisana potraživanja	65.291	136.478
5	Otpis obaveza, ukinuta rezervisanja i ostali prihodi	245.627	847.016
X	Ostali rashodi i gubici (od 1 do 3)	78.213	98.025
1	Gubici od prodaje učešća u kapitalu i vrijednosnih papira	38.000	-
2	Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja	26.008	81.749
3	Rashodi i gubici na zalihama i ostali rashodi	14.205	16.276
XI	Dobit po osnovu ostalih prihoda i rashoda (IX - X)	804.328	886.089
XII	Gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda (X - IX)	-	-
1*	Prihodi iz osnova usklađivanja vrijednosti sredstava	-	-
2*	Rashodi iz osnova usklađivanja vrijednosti sredstava	656.153	8.810
3*	Prihodi iz osnova prom. rač.politika i ispravki neznač. grešaka iz ranijih perioda	391.491	253.679
4*	Rashodi iz osnova prom.rač.politika i ispravki neznač. greš. iz ranijih perioda	541.339	32.140-
	UKUPAN PRIHOD PERIODA (I+IV+IX+1*+3*)		
	UKUPNI RASHODI PERIODA (II+V+X+2*+4*)		
	DOBIT ILI GUBITAK PERIODA - NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
XIII	Dobit neprekinutog poslovanja prije poreza	-	855.131
XIV	Gubitak neprekinutog poslovanja prije poreza	4.485.667	-
	POREZ NA DOBIT NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
1	Porezni rashodi perioda	-	-
	NETO DOBIT ILI GUBITAK NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
XV	Neto dobit neprekinutog poslovanja	-	855.131
XVI	Neto gubitak neprekinutog poslovanja	4.485.667	-
	NETO DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
XVII	Neto dobit perioda	-	855.131
XVIII	Neto gubitak perioda	4.485.667	-
B)	OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK		
	Ukupni neto sveobuhvatni dobit perioda	-	855.131
	Ukupni neto sveobuhvatni gubitak perioda	4.485.667	-

V.d. direktor Amir Jažić

Bilans stanja na dan 31.12.2013. godine		
Naziv		
Pozicija	Neto iznos tekuće godine	prethodne godine
A K T I V A		
A) STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	27.571.800	28.908.360
Nematerijalna sredstva	169.363	83.501
Nekretnine, postrojenja i oprema	25.397.390	27.109.412
Investicijske nekretnine	-	-
Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	-	-
Dugoročni finansijski plasmani	279.562	145.452
Druga dugoročna potraživanja	-	-
Dugoročna razgraničenja	1.725.485	1.569.995
B) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA	-	-
C) TEKUĆA SREDSTVA	4.839.355	11.961.853
Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	845.310	875.902
Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročni plasmani	3.994.045	11.085.951
D) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA	-	-
E) GUBITAK IZNAD VISINE KAPITALA	-	-
POSLOVNA AKTIVA (A+B+C+D+E)	32.411.155	40.870.213
Izvanbilansna evidencija - vanbilansna aktiva	32.411.155	40.870.213
UKUPNO AKTIVA		

P A S I V A		
A) KAPITAL	1.849.010	5.428.490
Osnovni kapital	18.773.273	18.773.273
Upisani neplaćeni kapital		
Emisiona premija		
Rezerve	7.008.668	2.847.334
Revalorizacione rezerve	463.563	464.044
Nerealizovani dobiti		
Nerealizovani gubici		
Neraspoređena dobit	855.132	855.132
Gubitak do visine kapitala	25.251.626	17.511.293
Otkupljene vlastite dionice i udjeli		
B) DUGOROČNA REZERVISANJA	983.233	355.441
C) DUGOROČNE OBAVEZE	5.046.521	8.678.391
D) ODLOŽENE POREZNE OBAVEZE		
E) KRATKOROČNE OBAVEZE	21.995.245	24.482.698
Kratkoročne finansijske obaveze	11.568.776	13.875.501
Obaveze iz poslovanja	8.513.679	9.342.221
Obaveze iz specifičnih poslova		
Obaveze po osnovu plaća, naknada i ost.prim.zaposlenih	1.738.341	1.098.369
Druge obaveze	67.885	63.275
Obaveze za PDV		
Obaveze za ostale poreze i druge dažbine	94.969	91.737
Obaveze za porez na dobit	11.595	11.595
F) PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	2.534.182	1.922.709
G) ODLOŽENE POREZNE OBAVEZE	2.964	2.484
POSLOVNA PASIVA	32.411.155	40.870.213
Izvanbilansna evidencija - vanbilansna pasiva	32.411.155	40.870.213
UKUPNO PASIVA		

V.d. direktor Amir Jazić

Izveštaj o gotovinskim tokovima za period od 01.01. do 31.12.2013. godine				
(INDIREKTNA METODA)				
Naziv:				
	O p i s	Oznaka	IZNOS Tekuća godina	IZNOS Prethodna godina
	A. GOTOVINSKI TOKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
1	Neto dobit (gubitak) za period		(4.485.667)	855.131
	Usklađenje za:		-	-
2	Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	+	-	-
3	Gubici (dobici) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+(-)	-	-
4	Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	+	1.788.180	1.841.763
5	Gubici (dobici) od otuđenja materijalnih sredstava	+(-)	(39.637)	-
6	Ukupno (2 do 5)		1.748.543	1.841.763
7	Smanjenje (povećanje) zaliha	+(-)	30.592	(103.162)
8	Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	+(-)	1.674.985	922.239
9	Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	+(-)	33.181	91.745
10	Smanjenje (povećanje) aktivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	400.245	2.755.457
11	Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	+(-)	(733.112)	(135.974)
12	Povećanje (smanjenje) drugih obaveza	+(-)	(5.346.211)	246.329
13	Povećanje (smanjenje) pasivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	480	(52.565)
14	Ukupno (7 do 13)		(3.979.840)	3.724.069
15	Neto gotovinski tok od poslovnih aktivnosti (1+6+14)		(6.716.964)	6.420.963
	B. GOTOVINSKI TOKOVI IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI			
16	Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (17 do 21)		-	-
17	Prilivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	+	-	-
18	Prilivi iz osnova prodaje stalnih sredstava	+	-	-
19	Prilivi iz osnova kamata	+	-	-
20	Prilivi od dividendi i učešća u dobiti	+	-	-
21	Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	+	-	-
22	Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (23 do 26)		-	-
23	Odlivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	-	-	-
24	Odlivi iz osnova kupovine dionica i udjela	-	-	-
25	Odlivi iz osnova kupovine stalnih sredstava	-	-	-
26	Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	-	-	-
27	Neto priliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (16-22)		-	-
28	Neto odliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (22-16)		-	-
	C. GOTOVINSKI TOKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
29	Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti		1.733.469	-
30	Prilivi iz osnova povećanja osnovnog kapitala	+	-	-
31	Prilivi iz osnova dugoročnih kredita i kratkoročnih kredita	+	-	-
32	Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	+	1.733.469	-
33	Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (35 do 38)			5.873.393
34	Odlivi iz osnova otkupa vlastitih dionica i udjela	-	-	-
35	Odlivi iz osnova dugoročnih kredita i kratkoročnih kredita	-	-	-
36	Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	-	-	5.873.393
37	Neto priliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (29-34)		1.733.469	-
38	Neto odliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (34-29)		-	5.873.393
39	D. UKUPNI PRILIVI GOTOVINE (15+17+39)		1.733.469	6.420.963
40	E. UKUPNI ODLIVI GOTOVINE (15+28+46)		6.716.964	5.873.393
41	F. NETO PRILIV GOTOVINE (41-42)			547.570
42	G. NETO ODLIV GOTOVINE (42-41)		4.983.495	
43	H. Gotovina na početku izvještajnog perioda		5.227.420	4.679.850
44	I. Pozitivne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	+	-	-
45	J. Negativne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	-	-	-
46	K. Gotovina na kraju izvještajnog perioda (44+42-43+45-46)		243.925	5.227.420

V.d. direktor Amir Jažić

Izveštaj o promjenama u kapitalu za period koji završava na dan 31.12.2013.					
Naziv:					
VRSTA PROMJENE NA KAPITALU	Dionički kapital i udjeli u d.o.o.	Revalorizacione rezerve	Ostale rezerve	Akumulir. nerasp. dobit/ nepokriv. gubitak	UKUPNI KAPITAL (2+3+4)
1	2	3		4	5
1. Stanje na dan 31.12.2011. g.	18.773.273	464.044	2.847.334	(17.511.293)	4.573.358
2. Efekti promjena u račun.politikama	-	-	-	-	-
3. Efekti ispravki grešaka	-	-	-	-	-
4. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2011., odn. 01.01.2012. g.	18.773.273	464.044	2.847.334	(17.511.293)	4.573.358
5. Efekti reval.materij.i nem.sredstava	-	-	-	-	-
6. Nerealizovani dobiti/gubici po osn. finansijskih sred.raspol. za prodaju	-	-	-	-	-
7. Kursne razlike nastale prevođenjem fin.izveštaja u valutu prezentacije	-	-	-	-	-
8. Neto dobit (gubitak) iskaz.u bil.uspj.	-	-	-	855.131	855.131
9. Neto dobiti/gubici prizn.dir.u kapitalu	-	-	1	1	1
10. Objavljene dividende i drugi oblici rasp.i pokriće gubitka	-	-	-	-	-
11. Emisija dion.kapitala i dr.obl.poveć. ili smanjenja osnovnog kapitala	-	-	-	-	-
12. Stanje na dan 31.12.2012.godine	18.773.273	464.044	2.847.334	(16.656.161)	5.428.490
13. Efekti promjena u rač.politikama	-	-	-	-	-
14. Efekti ispravki grešaka	-	-	-	-	-
15. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2012., odn., 01.01.2013. g.	18.773.273	464.044	2.847.334	(16.656.161)	5.428.490
16. Efekti reval.materij.i nem.sredst.	-	(481)	-	-	(481)
17. Nerealizovani dobiti/gubici po osn. finans.sreds.raspol. za prodaju	-	-	-	-	-
18. Kursne razlike nastale prevođenj. fin.izveštaja u valutu prezentacije	-	-	-	-	-
19. Neto dobit (gubitak) iskaz.u bil.uspj.	-	-	-	(4.485.667)	(4.485.667)
20. Neto dobiti/gubici priznati u kapit.	-	-	4.161.334	(3.254.666)	906.668
21. Objavljene divid.i drugi obl.raspodj. dobiti i pokriće gubitka	-	-	-	-	-
22. Emisija dion.kapit.i dr.oblici poveć. ili smanjenja osnovnog kapitala	-	-	-	-	-
23. Stanje na dan 31.12.2013. god.	18.773.273	463.563	7.008.668	(24.396.494)	1.849.010

V.d. Direktor Amir Jažić

V.d. Direktor je pripremio nekonsolidovane finansijske izvještaje i odobrio njihovo izdavanje. Do okončanja predmetne revizije iste nije usvojio Nadzorni Odbor, niti ih je zajedno sa Izveštajem o poslovanju predložio Skupštini Društva na usvajanje.

III. IZVJEŠTAJ O OBAVLJENOJ REVIZIJI NEKONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

1. Uvod

Javno preduzeće „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo osnovano je radi obavljanja usluga zračnog prometa i pravni je slijednik JP „Air Bosna“ p.o. Sarajevo. Preduzeće je preregistrovano Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu od 11.10.2006. godine i organizovano kao privredno društvo sa ograničenom odgovornošću.

U 2008. godini izvršena je dokapitalizacija, na osnovu koje je povećan osnivački kapital i broj osnivača. Osnivači preduzeća su Federacija BiH, „Energoinvest“ d.d. Sarajevo i Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi, Istanbul, Turska. Ova promjena upisana je kod nadležnog Općinskog suda u Sarajevu, Rješenjem od 20.03.2010. godine.

Nakon istupa Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi, Istanbul, Turska iz Društva u 2012. godini i raskida Ugovora o dokapitalizaciji, izvršen je prijenos udjela na Vladu FBiH. U 2013. godini zaključen je Ugovor o prenosu udjela i istupanju osnivača Društva između Vlade FBiH i „Energoinvest“-a d.d. Sarajevo, tako da je preostali osnivač u osnovnom kapitalu Vlada FBiH, čiji kapital iznosi 18.773.272,70 KM u novcu, izraženo kao 100%.

Skraćeni naziv subjekta upisa je JP „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu–Društvo).

Ovlaštenja vlasnika državnog kapitala vrši Federalno ministarstvo prometa i komunikacija (u daljem tekstu–resorno ministarstvo).

Osnovni oblici unutrašnje organizacije Društva su sektori i poslovne jedinice–predstavništva i agencije:

- Prometni sektor,
- Komercijalni sektor,
- Administrativni sektor,
- Tri agencije za prodaju karata, jedna u Mostaru i dvije u Sarajevu.

Sjedište Društva je u Sarajevu, u ulici Kurta Schorka 36.

Prema podacima nadležne službe, na dan 31.12.2013. godine, bilo je zaposleno 105 uposlenika.

U Zabilješkama uz finansijske izvještaje data je izjava da su svi finansijski izvještaji **u značajnoj mjeri** sastavljeni u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i tumačenjima Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB).

2. Predmet, cilj i obim revizije

Predmet revizije su nekonsolidovani finansijski izvještaji Društva za 2013. godinu i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj naše revizije je da na osnovu provedene revizije izrazimo mišljenje da li su finansijski izvještaji pripremljeni u svakom značajnom pogledu u skladu sa važećom zakonskom regulativom i primjenjivim okvirom finansijskog izvještavanja. Revizija uključuje i procjenu da li Uprava i rukovodioci primjenjuju zakone i ostale važeće propise i akte, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene u okviru propisanih i datih ovlaštenja, ocjenu finansijskog upravljanja, funkciju interne revizije i sistem internih kontrola uspostavljenih u svrhu zaštite imovine, kao i sposobnost da otkrivaju i sprječavaju značajno pogrešna prikazivanja u finansijskim izvještajima. Pažnju ćemo usmjeriti i na poduzete aktivnosti od strane Uprave na implementaciji preporuka datih u prethodnoj reviziji.

Zbog ograničenja vremena i resursa, revizijom nismo obuhvatili cjelokupno područje poslovanja, niti smo ispitivali sve transakcije. Sistemom uzorka ispitali smo procese koji se odnose na obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti, zakonsku i usklađenost sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, planiranje poslovnih aktivnosti i sa njima povezane račune vezane za sredstva, obaveze i kapital, prihode i rashode, uključujući značajnije troškove poslovanja. Obzirom da je revizija obavljena na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške nisu otkrivene.

Revizija je uključila i davanje preporuka za dalji rad za područja koja smo smatrali bitnim, a vezana su za finansijsko izvještavanje.

3. Postupanje po preporukama iz prethodnog izvještaja

U okviru izvršene revizije finansijskih izvještaja za 2013. godinu je i provjera da li je postupljeno po preporukama datim u prethodnim revizijama. Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH po četvrti put obavlja reviziju nekonsolidovanih finansijskih izvještaja predmetnog klijenta. U prethodne tri data su negativna mišljenja.

Društvo nije postupilo u skladu sa članom 16. tačka 3. Zakona o reviziji institucija u FBiH i obavijestilo o poduzetim aktivnostima na realizaciji datih preporuka u cilju prevazilaženja nepravilnosti identifikovanih u revizorskom izvještaju za 2011. godinu.

Poduzete su mjere u cilju naplate potraživanja, zatim utvrđeno je da se u dijelu pravdanja isplaćenih putnih akontacija poštuje Pravilnik o radu kao i Pravilnik o načinu odbijanja, korištenja i pravdanja poslovnih akontacija, donesen je Trogodišnji Plan poslovanja. Međutim, zbog nastale situacije i istupa strateškog partnera iz Društva, značajan dio preporuka nije ispoštovan. Iste se prvenstveno odnose na knjigovodstveno usklađivanje osnovnog kapitala sa odlukama Skupštine Društva i izvršenim uplatama, kao i upisivanje promjena kod nadležnog registarskog suda. Skupština Društva je u 2012. godini stavila van snage sve ranije odluke vezano za povećanje i smanjenje osnovnog kapitala i način pokrivanja gubitka.

U postupku revizije utvrdili smo da su pokrenute određene aktivnosti na realizaciji datih preporuka, ali da iste još uvijek nisu okončane.

Društvo je izvršilo izbor neovisne revizorske kuće „Recont“ d.o.o Zenica za reviziju nekonsolidovanih finansijskih izvještaja za 2013. godinu, koja nije obavljena do okončanja naše revizije.

4. Sistem internih kontrola

Revizijom je utvrđeno da sistem internih kontrola nije uspostavljen u mjeri da obezbjedi razumno uvjerenje da su postignuti postavljeni osnovni ciljevi poslovanja, a prije svih što efikasnije upravljanje, uspješnije poslovanje i adekvatna zaštita imovine. Što se tiče kontrole primjene postojećih procedura, ista se u potpunosti ne provodi, što je rezultiralo određenim slabostima i nepravilnostima. Nismo se u potpunosti uvjerali da su u određenim segmentima poslovanja kontrolni postupci adekvatni i dovoljni da osiguraju veću efikasnost važnijih procesa poslovanja i zaštitu imovine od gubitaka. Nije uspostavljeno povoljno kontrolno okruženje, kojima bi se stvorili preduslovi za kvalitetne i efikasne kontrolne aktivnosti. Odgovornost na uspostavi sistema internih kontrola je na Upravi Društva, a osnova funkcionalnog sistema internih kontrola je postojanje odgovarajućeg kontrolnog okruženja.

Statutom nije utvrđena unutrašnja organizacija niti je donesen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Nisu doneseni novi niti su ažurirani interni akti ranijeg preduzeća „Air Bosna“ d.o.o Sarajevo, koje Društvo koristi. Veći dio ovih akata je iz ranijeg perioda i isti su zbog izmijenjene zakonske regulative i uslova privređivanja u značajnom dijelu neusaglašeni. Posljedice toga je da su odobravane transakcije u finansijskim izvještajima bez utvrđenih pravila, što se u najvećem dijelu odnosi na primanja uposlenih.

Podjela poslova, nadležnosti i ovlaštenja nisu jasno uređeni. Nedonošenje odgovarajućeg osnovnog akta Društva dovodi do toga da nisu uređeni ni kontrolni postupci u načinu raspolaganja i trošenja sredstava, prema propisanim i dodijeljenim ovlaštenjima. Osim za direktora, ugovorima o radu, a ni drugim internim aktima, nisu definisane nadležnosti i ovlaštenja, što predstavlja nedostatak sistema internih kontrola.

Skupština Društva usvojila je novi Statut 23.11.2012. godine, ali nakon toga nije izvršeno usklađivanje sa Odlukom o usklađivanju osnivačkog akta JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo od 20.11.2013. godine i Rješenjem o registraciji od 13.12.2013. godine.

Na sjednici Nadzornog odbora od 06.12.2013. godine, vršena je rasprava vezana za potrebu sačinjavanja nove sistematizacije radnih mjesta i kadrovskih rješenja, te je shodno tome Nadzorni odbor donio Zaključak kojim je obavezao Upravu Društva da u roku od tri mjeseca od donošenja Zaključka, napravi prijedlog sistematizacije radnih mjesta, te isti prezentira Nadzornom odboru.

Prema Statutu, Upravu čine predsjednik Uprave–Direktor i dva izvršna direktora: za finansije i za marketing i prodaju. Izbor kandidata za članove Uprave vrši Nadzorni odbor na osnovu sprovedene procedure javnog konkursa u skladu sa uvjetima utvrđenim zakonom i Statutom Društva. **Dva izvršna direktora još uvijek nisu imenovana.**

Naime, Vlada FBiH je donijela Odluku o davanju prethodne saglasnosti za imenovanje vršitelja dužnosti direktora u Društvu 27.12.2012. godine, na period od 6 mjeseci do okončanja konkursne procedure. **Predsjednik Nadzornog odbora je sa direktorom zaključio Ugovor o položaju, ovlaštenjima, odgovornostima i pravima vršitelja dužnosti direktora 04.01.2013. godine na period od 6 mjeseci, odnosno do okončanja konkursne procedure. Nakon isteka mandata od 6 mjeseci, nije data saglasnost na ponovno imenovanje direktora Društva, niti je Nadzorni odbor proveo konkursnu proceduru za imenovanje direktora i ostalih članova Uprave.**

Vezano za navedeno, Nadzorni odbor je 17.10.2013. godine dostavio resornom ministarstvu Zaključak, kojim se predlaže da se u najkraćem roku uputi prijedlog Vladi FBiH za donošenje Odluke o davanju prethodne saglasnosti za razrješenje vršioca dužnosti Direktora, te imenovanje novog vršioca dužnosti direktora na period do 6 mjeseci ili da se pokrene procedura raspisivanja javnog konkursa za izbor i imenovanje Uprave. U obrazloženju se navodi da je v.d. direktor 08.10.2013. godine podnio zahtjev za jednostrani raskid ugovora. Isti će obavljati poslove do donošenja odluke o imenovanju novog v.d. direktora ili direktora ili do završetka procedure njegovog brisanja kao ovlaštenog lica za zastupanje kod nadležnog registracionog suda. Do okončanja predmetne revizije, nije imenovana nova Uprava Društva.

Zbog raskida Ugovora o dokapitalizaciji i istupanja strateškog partnera iz Društva, Skupština je 23.11.2012. godine stavila van snage sve ranije odluke vezane za povećanje i smanjenje kapitala, način pokrića akumuliranog gubitka iz ranijih godina. Izvršen je prijenos osnovnog kapitala turskog partnera na kapital vlasnika Vlade FBiH, te pokriće akumuliranog gubitka iz sredstava rezervi Turkish Airlinesa, o čemu je detaljnije obrazloženo u tački 8.3. Izvještaja. Gubitak u poslovanju je iskazan u značajnom iznosu, što ukazuje na potrebu poduzimanja strateških mjera od strane osnivača, kako bi se sagledala situacija i poduzele adekvatne mjere u cilju prevazilaženja postojeće situacije.

Poslovníkom o radu Nadzornog odbora iz 2007. godine definisano je da se sjednice održavaju po potrebi, a najmanje jednom u tri mjeseca, što smatramo da je nedovoljno i ne omogućava u potpunosti obavljanje poslova iz nadležnosti istog (održano je u 2013. godini samo 5 sjednica). Navedeno smatramo bitnim iz razloga što je članovima Nadzornog odbora tokom 2013. godine vršen obračun redovne mjesečne naknade. Napominjemo da zaključenim ugovorima o angažmanu obračun i isplata mjesečne naknade nije uvjetovana održavanjem sjednica. Na ove ugovore saglasnost je dalo resorno ministarstvo.

Navodimo nedovoljno funkcionisanje sistema internih kontrola i ne postojanje adekvatnih kontrolnih aktivnosti, koje su rezultirale određenim propustima i nepravilnostima, od kojih navodimo:

- Društvo je 17.12.2012. godine zaprimilo tužbu 4 bivša uposlenika, u kojem su predmet tužbe, između ostalog, neisplaćene neto plaće, porezi i doprinosi. Naime, nakon raskida Ugovora o dokapitalizaciji sa turskim partnerom, 6 uposlenika (piloti) je u maju 2012. godine prestalo

dolaziti na posao. Utvrđeno je da je za 4 pilota-kopilota, Društvo tek 06.07.2012. godine pokrenulo disciplinski postupak imenovanjem Komisije za provođenje postupka utvrđivanja disciplinske odgovornosti uposlenika. Ista je nakon očitovanja neposredno nadređenog rukovodioca donijela Zaključak tek 14.09.2012. godine, u kojem je predložila otkaz Ugovora o radu zbog teže povrede radne obaveze, bez obaveze poštivanja propisanog otkaznog roka. V.d. Direktor je 01.10.2012. godine donio Odluku kojom je odbijen prijedlog disciplinske Komisije, u kojoj je navedeno da nakon analize dokaza disciplinskog postupka „ne može se sa sigurnošću ustanoviti da je nedolazak zaposlenika na posao u periodu neletenja samo rezultat uposlenikove odluke, već da je i rezultat i uputa dobijenih od neposredno nadređenog rukovodioca“. Nakon ovoga, v.d. direktor je 06.11.2012. godine ponovno donio Odluku o pokretanju postupka za otkaz ugovora o radu. Prema izjavama nadležnih, Društvo je već ranije imalo saznanja da su isti uposlenici zasnovali radni odnos kod drugog pravnog lica-avioprijevoznika, prije prestanka radnog odnosa u Društvu. Bez obzira na navedeno, ne možemo potvrditi da su u Društvu poduzete sve aktivnosti u skladu sa Zakonom o radu, kako bi se na vrijeme pokrenule aktivnosti na otkazu ugovora o radu.

Odluku o prestanku ugovora o radu v.d. direktor je donio 16.11.2012. godine, u kojoj je, između ostalog, navedeno da je nakon okončanja prvog disciplinskog postupka, naloženo da se letачko osoblje bez odlaganja obavijesti putem neposrednih rukovodilaca o obavezi dolaska na posao. Zaposlenici se nisu odazvali na posao, tako da im je izvršen otkaz ugovora o radu zaključno sa novembrom 2012. godine. Osim navedenih uposlenika, zaključen je Sporazum o prestanku ugovora o radu 01.12.2012. godine sa još jednim pilotom, dok je jednom uposleniku izvršen otkaz ugovora o radu 16.10.2012. godine.

Iz prezentirane dokumentacije, ne može se potvrditi da je Društvo poduzele sve potrebne aktivnosti na zaštiti imovine i sprječavanju gubitaka. Posebno ističemo da su po osnovu plaća navedenih uposlenika za pripadajuće periode 2012. godine u poslovnim knjigama Društva iskazane obaveze za neto plaće u iznosu od 125.733 KM, po osnovu poreza i doprinosa 102.249 KM, što ukupno iznosi 227.982 KM.

Ističemo da je Društvo sa navedenim uposlenicima imalo zaključene ugovore o školovanju na zrakoplovu BOEING 737-700 iz 2009. godine, prema kojima je Društvo uplatilo troškove školarine u iznosu od 60.000 KM po pilotu-kopilotu. Navedenim ugovorima je definisano da se uposlenici obavezuju ostati u radnom odnosu u Društvu naredne četiri godine i da su dužni po otkazu Ugovora o radu Društvu isplatiti preračunati iznos ukupnih troškova školovanja proporcionalno vremenu provedenom na radu nakon sticanja i upisa zvanja Kapetana na zrakoplovu BOEING 737-700. Revizijom je utvrđeno da Društvo, s obzirom na navedeno, nije poduzelo aktivnosti na povratu uloženi sredstava, niti je tužilo navedene uposlenike.

- nisu blagovremeno poduzimane aktivnosti na naplati potraživanja iz ranijeg perioda, zbog čega je dio nenaplaćenih potraživanja od kupaca i zaposlenih ispravljen na teret rezultata poslovanja ili je otpisan. **Posebno ističemo da otpisani iznos potraživanja od uposlenika u iznosu od 16.969 KM, nije utužen, a potraživanja su iskazana po osnovu datih akontacija za službeni put. Sa navedenim uposlenicima je u ranijem periodu prekinut radni odnos.**
- nisu donesene pisane procedure praćenja naplate potraživanja, pravačenja uplaćenih avansa i usaglašavanja međusobnih obaveza i potraživanja.
- nije donesen Plan poslovanja za 2013. godinu, planiranje poslovanja i usklađivanje plana sa izvršenjem ne vrši se u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH.
- obračun plaća i dalje se vrši na bazi pojedinačnih ugovora u kojima su utvrđeni fiksni iznosi, čiju usklađenost sa internim aktima nije moguće uporediti, obzirom da nije donesen vlastiti akt o organizaciji i sistematizaciji.
- kao što je konstatovano i u prethodnoj godini i dalje je evidentan problem nepravovremenog dostavljanja faktura obračunskog perioda u računovodstvo na evidentiranje i knjiženje, tako da nije vršeno rezervisanje troškova za te izdatke, a posebno za one obaveze i troškove za

koje se zna da će sigurno nastati, radi čega troškovi obračunskog perioda nisu realno iskazani. Kontinuirano uvećanje gubitka u poslovanju i zatvaranje avio linija navodi na potrebu poduzimanja strateških mjera od strane osnivača, kako bi se sagledala situacija i poduzele adekvatne mjere u cilju prevazilaženja stanja u kojem se Društvo trenutno nalazi.

- na dan 31.12.2013. godine, izvršen je popis sredstava i njihovih izvora, sačinjen je Elaborat o izvršenom popisu, međutim ne može se potvrditi da je izvršeno usaglašavanje stvarnog sa knjigovodstvenim stanjem, niti je data rekapitulacija ukupnih stalnih sredstava Društva. Kvalitetno urađenom popisu prethodi blagovremeno evidentiranje poslovnih promjena i odgovarajuća priprema i kontrola dokumentacije, što podrazumijeva uredno kolanje knjigovodstvene dokumentacije između pojedinih organizacijskih jedinica.
- troškovi reprezentacije nisu regulisani internim aktima Društva, niti menadžerskim ugovorom v.d. direktora, a isti su tokom 2013. godine ostvareni u iznosu od 10.367 KM.
- putni nalozi nisu ispravno popunjeni za službena putovanja u inostranstvo, jer nisu evidentirani sati prelaska granice BiH. Tako je obračun dnevnica u inostranstvo vršen od momenta polaska/povratka na službena putovanja, a ne od sata prelaska granice, što nije u skladu sa članom 9. Uredbe o naknadama troškova za službena putovanja („Službene novine FBiH“, broj: 63/10). Utvrđeno je da Pravilnikom o radu, nisu regulisane naknade troškova koje se odnose na obračun dnevnica za službena putovanja u inostranstvo.
- uočeno je da se kod obračuna plaće, prilikom uočavanja greške u obračunu, ispravka iste ne vrši na osnovu službene zabilješke ili ostale validne dokumentacije, već samo na osnovu usmenog naloga v.d. direktora.

Utvrđeno je da nakon odlaska turskog partnera iz Društva i razriješenja članova Odbora za reviziju (dva člana nominovana ispred Turkish Airlinesa) od 23.11.2012. godine, Odbor za reviziju je nastavio sa radom u nepotpunom sastavu, odnosno samo sa predsjednikom. Tokom 2013. godine održane su samo dvije sjednice Odbora za reviziju (14.10. i 03.12.2013. godine). Napominjemo da je Poslovníkom o radu Odbora za reviziju predviđeno da se sjednice održavaju po potrebi, a najmanje jednom mjesečno. Ističemo da je naknada predsjedniku Odbora za reviziju obračunata za svih dvanaest mjeseci 2013. godine, tako da je visina mjesečne naknade iznosila u prosjeku 815 KM. Nisu prezentirani mjesečni izvještaji podneseni Nadzornom odboru, kako je propisano članom 50. Statuta. **Ne može se potvrditi opravdanost obračuna i isplate naknade u navedenom iznosu, uzimajući u obzir nepotpunost sastava Odbora za reviziju, kao i neizvršavanje obaveza iz nadležnosti istoga definisanih članom 28. Zakona o javnim preduzećima u FBiH.**

Vezano za izbor članova Odbora za reviziju, Nadzorni odbor Društva je 06.12.2012. godine donio Odluku o raspisivanju konkursa za izbor i predlaganje kandidata za članove Odbora za reviziju Društva (dva kandidata). Istoga dana formirana je Komisija za izbor i predlaganje kandidata za članove Odbora, koja je imala zadatak da izvrši ocjenu svih kandidata, te uputi prijedlog Nadzornom odboru sa dva najbolje ocijenjena kandidata. **Nakon provedene koknursne procedure, Komisija za provođenje konkursa nije otvorila prijave zainteresiranih kandidata, niti je sačinila Zapisnik sa otvaranja prijava. Konkurs nije poništen. Nadzorni odbor je na sjednici od 06.12.2013. godine (nakon godinu dana), naložio Upravi da osigura dostavljanje izvještaja ove Komisije i predloži način rješavanja ovog pitanja, obzirom da bi kandidati trebali biti imenovani na period mandata predsjednika Odbora. Prema usmenom obrazloženju odgovorne osobe Društva, procedura izbora je privremeno obustavljena, jer mandat predsjedniku Odbora za reviziju ističe u maju 2014. godine, kada će se objaviti novi konkurs za sva tri člana Odbora.**

Predmet revizije bila je i ocjena rada Odjela za internu reviziju. Isti je sačinio Studiju rizika za 2013. godinu, na osnovu koje je sačinjen Plan rada za 2013. godinu. Na osnovu Plana, Odjel za internu reviziju je u 2013. godini izvršio 5 revizija različitih segmenata poslovanja i rizičnih područja, o čemu je sačinio izvještaje. U izvještajima su konstatovani nedostaci i nepravilnosti, u najvećem dijelu nastali zbog nedonošenja internih akata i nepostojanja pisanih procedura. Iz prezentirane dokumentacije ne može se potvrditi da je Uprava Društva osigurala dosljednu i potpunu implementaciju danih preporuka.

Do okončanja predmetne revizije nije sačinjen, niti je usvojen Izvještaj o poslovanju za 2013. godinu. Kao i prethodnih godina, Društvo ni za 2013. godinu, nije sačinilo konsolidovane finansijske izvještaje, što je obaveza prema članu 42. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH.

Donijeti nove i unaprijediti postojeće interne akte i iste usaglasiti sa važećim zakonskim propisima sa osiguranjem nadzora u svim procesima poslovanja.

Potrebno je da nadležni organi Društva donesu Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim će se utvrditi poslovi osnovnih organizacionih jedinica i njihov djelokrug rada, sa raspodjelom nadležnosti i opisima poslova svakog pojedinačnog sistematizovanog radnog mjesta sa jasno naznačenim dužnostima i odgovornostima istih.

Potrebno je putem nadležnog Federalnog ministarstva prometa i komunikacija i Vlade FBiH inicirati konačno imenovanje članova Uprave u skladu sa Uredbom o vršenju ovlaštenja organa FBiH u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala i Statutom Društva, kako bi se osigurali principi zakonitosti i kontinuiteta u radu Uprave Društva.

Potrebno je isplatu naknada članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju uskladiti sa ostvarenim aktivnostima u radu odbora, u skladu sa poslovnica o radu i zaključenim ugovorima.

Potrebno je u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH vršiti popis stalnih sredstava i usuglašavanje knjigovodstvenog stanja sa stanjem utvrđenim popisom.

Potrebno je internim aktima regulisati visinu i način korištenja sredstava reprezentacije te dosljedno i u potpunosti poštivati iste.

Dopuniti i uskladiti Pravilnik o radu u dijelu naknada troškova za službena putovanja koje se odnose na obračun dnevnica za službena putovanja u inostranstvo sa Uredbom o naknadama troškova za službena putovanja, te isti dosljedno poštivati.

Poduzeti potrebne aktivnosti na uspostavljanju Odbora za reviziju u punom sastavu, čime bi se stvorili uslovi za funkcionisanje i obavljanje nadležnosti istog u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u FBiH.

Potrebno je dosljedno postupati u skladu sa preporukama Odjela za internu reviziju.

5. Aktivnosti nakon raskida Ugovora o dokapitalizaciji sa turskim partnerom

U decembru 2008. godine, nakon provedenog javnog poziva za iskazivanje interesa za dokapitalizaciju preduzeća, odlukom Vlade Federacije BiH izabran je Turkish Airlines, kao strateški partner, koji je postao suvlasnik sa 49 % vlasništva Društva, o čemu je zaključen Ugovor o povećanju kapitala. Tokom 2012. godine, strateški partner je istupio iz Društva i došlo je do raskida Ugovora o dokapitalizaciji. Zaključen je 14.06.2012. godine Ugovor o regulisanju međusobnih odnosa između Vlade FBiH, Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi, Istanbul i JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo, prema kojem su ugovorne strane saglasne da iz Društva istupi turski partner, te da svoj cjelokupni udio u iznosu od 9.198.903,70 KM ili 49%, prenese na Federaciju BiH. Danom sticanja udjela FBiH će steći i pravo na upravljanje i učešće u dobiti Društva u identičnom procentu, kao i sva ostala imovinska prava u Društvu koja su pripadala turskom partneru.

Prema članu 5. navedenog Ugovora, ugovorne strane su saglasne da se udio prenese na FBiH bez naknade. Istim je utvrđeno da ugovorne strane saglasno konstatuju da ukupan dug Društva prema Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi, Istanbul i njegovim supsidijarnim društvima iznosi 1.444.425 EUR-a. Društvo se obavezalo da će cjelokupan dug vratiti u roku od 3 godine od dana zaključenja Ugovora, s tim što je prvih devet mjeseci računajući od dana zaključenja Ugovora, grejs period, dok će nakon isteka grejs perioda cjelokupan dug biti vraćen u 27 jednakih mjesečnih rata, koje će biti uplaćivane na račune supsidijarnih društava.

Iako su već bila evidentirana u poslovnim knjigama Društva, navedenim Ugovorom nisu obuhvaćena potraživanja Društva od Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi u ukupnom iznosu od 805.352 USD. Tokom 2013. godine, ipak je izvršeno usaglašavanje, tako da su priznata ukupna potraživanja Društva u navedenom iznosu. Isti se odnosi na unaprijed plaćene troškove održavanja aviona u iznosu od 520.327 USD i troškove clearinga u iznosu od 285.025 USD. Nakon izmirenja međusobnih dugovanja, usaglašen je konačan dug Društva na dan 31.12.2013. godine u iznosu od 695.789 USD, za koji je definisano da će otplata započeti sa 14.05.2014. godine i biti će plaćena u 14 rata. Mjesečna rata će iznositi 49.699 USD.

Ugovor o prijenosu udjela zaključen je 09.07.2012. godine, prema kojem Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi istupa iz Društva i prenosi udio na FBiH, tako da Sticalac (FBiH) ima udio u osnovnom kapitalu u iznosu od 18.760.826,02 KM u novcu ili 99,9337%.

Na osnovu prethodne saglasnosti Vlade FBiH od 09.10.2012. godine, zaključen je 06.11.2012. godine Ugovor o usklađivanju osnivačkog akta JP „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo, u pogledu istupanja Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi, Istanbul iz Društva. Ovim Ugovorom prestao je da važi Ugovor o usklađivanju osnivačkog akta broj: OPU 202/09 od 23.01.2009. godine i Ugovor o usklađivanju osnivačkog akta broj: OPU 688/11 od 19.05.2011. godine. **Nakon istupanja turskog partnera i usklađivanja osnivačkih akata, Skupština je 23.11.2012. godine usvojila novi Statut Društva.**

Vlada FBiH, koju zastupa ministar prometa i komunikacija i „Energoinvest“ d.d. Sarajevo su 20.05.2013. godine, zaključili Ugovor o prenosu udjela i istupanju osnivača Društva, prema kojem je „Energoinvest“ vrši prenos svog osnivačkog udjela u cijelosti 100%, odnosno izraženo 0,0663% ili 12.447 KM na Vladu FBiH i istupa iz Društva. Nakon prenosa udjela, udio preostalog osnivača Vlade FBiH iznosi 18.773.272,70 KM u novcu izraženo kao 100%. Zaključivanjem ovog ugovora, „Energoinvest“ d.d. Sarajevo je istupio iz članstva i prestaju mu sva prava i obaveze u Društvu.

Odluka o usklađivanju osnivačkog akta JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo je usvojena 20.11.2013. godine i istom je definisana djelatnost Društva, iznos osnovnog kapitala i visina udjela osnivača, način utvrđivanja i diobe dobiti, prava i obaveze osnivača, organizacija Društva, upravljanje i način donošenja odluka, interna revizija, postupak nabavke. Navedenom Odlukom nije utvrđena organizacija Društva, niti su doneseni svi akti predviđeni nadležnostima organa Društva. Stupanjem na snagu Odluke, prestao je da važi Ugovor o usklađivanju osnivačkog akta Društva.

Nakon razriješenja Uprave i imenovanja vršitelja dužnosti direktora, novim Rješenjem od 04.01.2013. godine, izvršen je upis Amira Jažića v.d. direktora, lica ovlaštenog za zastupanje subjekta upisa u unutrašnjem i vanjskotrgovinskom prometu.

6. Plan i izvršenje Plana poslovanja

Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama navedeno je da se operativni plan i program pripremaju za fiskalnu godinu na osnovu pojedinačnih planova organizacionih dijelova Društva, sa utvrđenim rokom dostavljanja istih i to najkasnije mjesec dana prije određenog roka za izradu operativnog plana. Plan i program usvaja osnivač a za njegovu realizaciju odgovoran je menadžment. Društvo nije usvojilo metodologiju planiranja, ali je u Pravilniku o računovodstvu i računovodstvenim politikama utvrđen način pripreme operativnog plana i programa za fiskalnu godinu.

U skladu sa članom 22. Zakona o javnim preduzećima u FBiH, Nadzorni odbor je 06.12.2012. godine donio Odluku o usvajanju Trogodišnjeg Plana poslovanja za period 2012.-2014. godina, koji je Skupština Društva usvojila 19.12.2012. godine

Plan poslovanja za 2013. godinu nije donesen posebno, već je sastavni dio trogodišnjeg Plana poslovanja. U Trogodišnjem Planu poslovanja dat je Sažetak plana poslovanja po godinama (koje su razvrstane u tri tabele). Tabele po godinama ne sadrže obrazloženje pojedinih pozicija plana poslovanja, niti je obuhvaćen detaljan plan priliva i odliva sredstava, kao ni plan kadrova. Trogodišnji Plan poslovanja ne sadrži elemente propisane članom 23. Zakona o javnim preduzećima u FBiH. **Uprava nije osigurala realno planiranje zasnovano na stvarnim aktivnostima, objektivnoj i sveobuhvatnoj**

analizi troškova, realnim projekcijama potreba i stvarnim mogućnostima, niti je detaljno planirala sve prihode, rashode, troškove, ulaganja itd.

Do momenta okončanja predmetne revizije, Izvještaj o poslovanju za 2013. godinu nije pripremljen, niti je usvojen od strane Nadzornog odbora i Skupštine Društva.

Osnovne ekonomske kategorije planirane su i ostvarene u slijedećim iznosima:

	Planirano za 2013. godinu	Ostvareno u 2013. godini	Ostvareno u 2012. godini	Index (3:2)	Index (3:4)
1	2	3	4	5	6
Ukupan prihod	21.410.460	17.386.038	28.222.002	81,20	61,60
Ukupni rashodi	21.262.823	21.871.705	27.366.871	102,86	79,90
(Dobitak/Gubitak)-(II-I)	147.637	(4.485.667)	855.131	-	-

Iako je tokom godine došlo do značajnog odstupanja u odnosu na pozicije planirane u Trogodišnjem Planu poslovanja za 2013. godinu, nije sačinjen Rebalans Trogodišnjeg Plana poslovanja, kako je propisano članom 24. Zakona o javnim preduzećima u FBiH.

Društvo je svoje poslovanje u 2013. godini zasnivalo na činjenici veoma loših uslova koji su vladali u periodu poslije raskida „Ugovora o dokapitalizaciji“ zaključenog između Vlade FBiH, „Energoinvesta“ d.d Sarajevo i Turkish Airlines INC Istanbul–Turska iz 2008. godine. Utvrđeno je da su od 01.02.2013. godine, bankovni računi Društva bili blokirani od strane Hypo Alpe Adria Group, zbog neplaćanja obaveza Društva iz osnova finansijskog leasinga za nabavku 2 (dva) aviona tipa ATR 72-212 iz 2005. godine. Apsolutna blokada je trajala više od mjesec dana i ista je pretvorena u kontrolisanu blokadu potpisivanjem „Sporazuma o načinu i dinamici izmirenja obaveza“ dana 05.03.2013. godine između Društva, Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar i „HETA“ d.o.o Sarajevo, a po ovlaštenju Federalnog ministarstva prometa i komunikacija.

Na osnovu prezentiranih finansijskih izvještaja Društva za period 01.01.-31.12.2013. godine, može se zaključiti da su ostvareni prihodi manji u odnosu na planirane za 18,79% ili za 4.024.422 KM. Smanjenje se najvećim dijelom odnosi na prihode od prodaje učinka (9.894.381 KM), kao i na prihode po osnovu kamata (59.040 KM). Društvo je planiralo iznos od 2.250.000 KM na poziciji prihoda od donacija, a u izvještajnom periodu realizovano je 6.821.620 KM, što je za 4.571.610 KM veći iznos od planiranog. Planirani su prihodi po osnovu kursnih razlika 1.250.000 KM, a isti su ostvareni u iznosu od 1.648.166 KM. Rashodi su ostvareni u iznosu od 21.871.705 KM, što je više od plana za 608.882 KM ili za 2,86%

Potrebno je donijeti Metodologiju planiranja Društva, a kod izrade plana poslovanja uzeti u obzir stvarno stanje u okruženju u kojem Društvo posluje. Plan poslovanja treba da sadrži adekvatne i dovoljne informacije i obrazloženja za planske veličine, kako je propisano Zakonom o javnim preduzećima u FBiH.

U slučaju odstupanja u odnosu na Plan, potrebno je pravovremeno pokrenuti aktivnosti na donošenju Rebalansa Plana.

6.1 Prihodi

Prihodi ostvareni u obračunskom periodu iskazani su kako slijedi:

	01.01. - 31.12.2013.	01.01. - 31.12.2012.
PRIHODI	17.386.038	28.222.002
Poslovni prihodi	14.425.880	24.238.797
Prihodi od prodaje učinaka	7.492.039	15.317.878
Prihodi od aktiviranja, potrošnje robe i učinaka	10.679	22.849
Ostali poslovni prihodi	6.923.162	8.898.070
Finansijski prihodi	1.686.126	2.745.412
Ostali prihodi i dobici	882.541	984.114
Prihodi iz osnova promjene računovod. politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijeg perioda	391.491	253.679

Računovodstvenim politikama, usklađenim sa zahtjevima iz standarda, uređene su politike vrednovanja i iskazivanja prihoda. Članom 91. precizno je definisano priznavanje prihoda, ali ni u 2013. godini nisu uređene politike cijena i tarifa. Utvrđeno je da Pravilnik putničkih tarifa nije usvojen. Neovisno o naprijed navedenom, cijene i tarife se kreiraju prema uobičajenim pravilima avio kompanija.

Društvo je član IATA i ostalih međunarodnih organizacija avio transporta i korisnik je informacionog sistema kompanija Lufthansa i Amadeus. Prodaja avio karata u BiH i inostranstvu, međusobni obračun i plaćanje između avio kompanija obavlja se preko IATA-ine organizacije BSP (Billing and Settlement Plan) u Evropi i ARC (Airlines Reporting Corporation) u Americi.

Ukupni prihodi u 2013. godini iskazani u iznosu od 17.386.038 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 38,39%.

Trend pada ukupno prevezenih putnika imao je za posljedicu i znatno smanjenje prihoda od prodaje avio dokumenta kako na domaćem tako i na inostranom tržištu. Razlozi za navedeno su drastičan pad putnika na destinaciji Istanbul, zbog redukcije letova od strane Društva na relaciji Sarajevo-Istanbul, čemu je doprinijela nelojalna konkurencija od strane Turkish Airlines-a i Pegasus Airlines-a, niskotarifne avio kompanije iz Turske, koja je u 2013. godini ušla na tržište BiH.

6.1.1 Poslovni prihodi

Poslovni prihodi ostvareni u visini od 14.425.880 KM najznačajniji su i u ukupnim приходima učestvuju sa 82,3 %. U okviru istih, najveći su prihodi od prodaje učinaka-avio karata i dokumenata na inostranom tržištu u iznosu od 5.585.152 KM i u zemlji u iznosu od 1.906.887 KM.

Prihodi od prodaje avio karata u zemlji putem vlastitih agencija ostvareni su u iznosu od 865.708 KM, a putem domaćih agenata u iznosu od 546.770 KM i prihod od prodaje –Charter 490.193 KM. Prihodi od prodatih avio karata u inostranstvu putem ino agenata iznosili su 3.765.488 KM, a putem vlastitih agencija 4.625 KM, prihod od prorata 939.452 KM i on-line 875.587 KM.

-Ostali poslovni prihodi odnose se na prihode iz drugih namjenskih izvora u visini od 6.923.162 KM i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 22,2%. Isti se sastoje od prihoda od zakupa 25.906 KM; prihoda od donacija 6.821.620 KM; prihoda od tantijema i licenciranih prava (prihodi po osnovu datog prava korištenja broja leta) 63.565 KM i prihodi po osnovu naplate štete 12.071 KM.

Na poziciji „Prihodi od donacija“ tokom ove godine bili su evidentirani prihodi po osnovu Odluke o dinamici prebacivanja i korištenja finansijskih sredstava prikupljenih po osnovu putničke takse-naknade za razvoj i unapređenje avio prometa u Federaciji BiH za 2013. godinu. U skladu sa ovom Odlukom finansijska sredstva prikupljena po navedenom osnovu, na posebnom podračunu u okviru JRT Budžeta FBiH, uplaćivana su Društvu dva puta mjesečno u iznosu visine salda predmetnog podračuna i to 15-tog u tekućem mjesecu i posljednjeg dana u mjesecu, a za potrebe otplate obaveza po osnovu Ugovora o finansijskom lizingu dva aviona ATR 72 i obaveza po osnovu Ugovora o dugoročnom sanacionom kreditu. U 2013. godini fakturisano je Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija prihoda po osnovu putničke takse 5.000.000 KM, koliko je i odobreno resornom ministarstvu Budžetom FBiH za 2013. godinu na poziciji „Otplate domaćim finansijskim institucijama

JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo“. Prema usmenim uputama nadležnih osoba resornog ministarstva, fakturisano je tokom 2013. godine ukupno 5.000.000 KM, iako je već u novembru 2013. godine prikupljeno na namjenskom podračunu sredstava više za 146.741 KM. Društvo ne raspolaže sa podatkom koliko je ukupno tokom 2013. godine prikupljeno sredstava na namjenskom podračunu.

Na istoj poziciji evidentiran je prihod po osnovu Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava tekućeg transfera „Subvencije javnim preduzećima – JP „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo utvrđenog Budžetom FBiH za 2013. godinu u visini od 2.720.000 KM na ime plaćanja aerodromskih usluga (Handing/landing) u iznosu do 420.000 KM, nabavku avio goriva u iznosu do 1.300.000 KM, plaćanje usluga preleta i navigacije aviona u iznosu do 500.000 KM i troškove održavanja aviona u iznosu do 500.000 KM. Prihod je evidentiran na osnovu ispostavljenih mjesečnih faktura resornom ministarstvu u jednakim iznosima od po 226.667 KM. U toku 2013. godine fakturisano je resornom ministarstvu po osnovu subvencija 2.720.000 KM (koliko je oprihodovano).

Ističemo da je Društvo za iznos uplaćenih sredstava u 2013. godini po osnovu subvencija za 2013. godinu (906.667 KM) neosnovano umanjilo prihode i isti iznos evidentiralo na poziciji rezervi kapitala, što je šire obrazloženo u tački 8.3. Izvještaja.

6.1.2 Finansijski prihodi

Finansijski prihodi u iznosu od 1.686.126 KM, manji su za 38,58 % od iskazanih prihoda po istom osnovu u prethodnoj godini. U okviru istih, najveće su pozitivne kursne razlike iz poslovnih odnosa, po osnovu potraživanja i obaveza 1.648.166 KM. Prihodi po osnovu kamata po depozitu u iznosu od 37.960 KM odnose se na kamate 37.800 KM (period 01.01 -15.05.2013 godine) na deponovana sredstva kod Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar, po osnovu oročenog depozita u iznosu od 4.500.000 KM.

6.1.3 Ostali prihodi i dobici

Ostali prihodi i dobici iskazani u iznosu od 882.541 KM odnose se na prihode od prodaje od 95% vlastitog udjela u društvu „Amadeus“ d.o.o. Sarajevo u iznosu od 531.986 KM, prihode po osnovu otpisanih obaveza prema dobavljačima 166.241 KM, prihode od otpisanih stalnih obaveza u iznosu od 18.121 KM, prihode od ukidanja rezervisanja po započetim sudskim sporovima protiv Društva u iznosu od 1.126 KM i ostali nepomenute prihode u iznosu od 60.138 KM.

6.1.4 Prihodi iz osnova ispravke grešaka iz ranijih godina

Prihodi iz osnova ispravke grešaka iz ranijih godina u visini od 391.491 KM, odnose se na prihode iz ranijih godina u visini od 247.248 KM, a ostatak u visini od 144.243 KM se odnosi na prihode po osnovu ispravke grešaka iz ranijih godina koji nisu materijalno značajni.

Prihodi iz ranijih godina su najvećim dijelom evidentirani u poslovnim knjigama kao rezultat naknadno dostavljenih Credit nota. U okviru istih iskazan je iznos od 64.276 KM, evidentiran na osnovu Credit note 8130083 od 04.02.2013. godine od Rheinland Air Service (RAS) koja je zaprimljena 14.02.2013. godin i po istoj je izvršeno storniranje fakture iz 2012. godine. Neovisno od datuma Credit note, konstatujemo da je Društvo trebalo navedeni iznos evidentirati u 2012. godini, odnosno u godini, kada je isti nastao u skladu sa MRS-om 18 Prihodi.

U okviru prihoda po osnovu ispravke grešaka iz ranijih godina, najznačajniji su prihodi po osnovu kamata od Vakufske banke evidentirani u iznosu od 54.436 KM na osnovu usaglašenja sa bankom od 28.06.2013. godine.

Potrebno je sve prihode knjigovodstveno evidentirati u godini kada su i nastali u skladu sa MRS-18 Prihodi.

6.2 Rashodi

U finansijskim izvještajima iskazani rashodi u ukupnom iznosu od 21.871.705 KM su za 20,08 % manji od rashoda ostvarenih u prethodnoj godini.

Struktura iskazanih rashoda je slijedeća:

	01.01.-31.12.2013.	01.01.-31.12.2012.
RASHODI	21.871.705	27.366.871
Poslovni rashodi:	18.198.479	23.438.428
Materijalni troškovi	3.332.197	5.006.146
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	3.684.522	4.559.914
Troškovi proizvodnih usluga	3.442.732	4.741.965
Amortizacija	1.788.180	1.841.763
Troškovi rezervisanja	241.355	249.240
Nematerijalni troškovi	5.709.493	7.039.400
Finansijski rashodi	2.397.521	3.789.468
Ostali rashodi i gubici	78.213	98.025
Rashodi iz osnova usklađivanja vrijednosti sredstava	656.153	8.810
Rashodi iz osnova promjene račun. politika i ispravki neznačajnih grešaka	541.339	32.140

6.2.1 Poslovni rashodi

Poslovni rashodi u visini od 18.198.479 KM manji su za 22,35% u odnosu na prethodnu godinu, a čine ih: materijalni troškovi 3.332.197 KM, troškovi plaća i ostalih ličnih primanja zaposlenih 3.684.522 KM, troškovi proizvodnih usluga 3.442.732 KM, amortizacija 1.788.180 KM, troškovi rezervisanja 241.355 KM i nematerijalni troškovi 5.709.493 KM.

6.2.1.1 Materijalni troškovi

Materijalni troškovi u visini od 3.332.197 KM odnose se na utrošene sirovine i materijal u visini od 489.628 KM, električnu energiju i gorivo 2.785.450 KM i otpis sitnog inventara, ambalaže i auto guma 57.119 KM.

Materijal na zalihama se vodi po trošku nabavke. Nisu utvrđene nepravilnosti u knjiženju, nabavke i otpisa sitnog inventara, autoguma i HTZ opreme, koje se vrši u skladu sa odredbama navedenim u Pravilniku o računovodstvu i računovodstvenim politikama.

6.2.1.2 Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja

U okviru poslovnih rashoda značajni su izdaci za plaće i naknade plaća, a njihova struktura je:

	01.01.-31.12.2013.	01.01.-31.12.2012.	index
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	3.684.522	4.559.914	80,80
Troškovi plaća i naknada plaća zaposlenim	3.049.296	3.690.966	82,61
Putni troškovi	186.300	306.369	60,81
Ostali troškovi zaposlenih	391.097	492.089	79,48
Troškovi naknada članovima odbora i komisija	56.007	53.968	103,78
Troškovi naknade ostalim fizičkim licima	1.822	16.522	11,03

Troškovi primanja zaposlenih iskazani u iznosu od 3.684.522 KM, manji su za 19,2% u odnosu na prethodnu godinu. Na poziciji troškovi plaća evidentirane su bruto plaće i naknade plaća u iznosu od 3.049.296 KM, a ostali troškovi zaposlenih su 391.097 KM. Putni troškovi su 186.300 KM, dok su troškovi naknada članovima odbora i komisija 56.007 KM.

Društvo, kao i u ranijim godinama, nije vršilo obračun plaća kako je to definisano Pravilnikom o radu, prema kojem je Nadzorni odbor trebao da donese Odluku o visini koeficijenata za svako radno mjesto, a generalni direktor Društva osnovicu za obračun. Obračun plaća i dodatka na plaću vršio se na osnovu pojedinačnih ugovora o radu, u kojima su plaće ugovorene u fiksnim iznosima, uključujući i dodatke na osnovnu plaću (prekovremeni rad, noćni rad, rad u dane sedmičnog odmora i sl.). Pravilnikom o radu za ove naknade utvrđeni su koeficijenti kao i način obračuna. Rad letačkog osoblja koji uključuje obračun letačkih sati, kao i obračun naleta nije regulisan Pravilnikom o radu nego pojedinačnim ugovorima o radu. Kod obračuna naleta za letačko osoblje, za svaki sat preko 50 sati

letenja block time, obračunava se dodatnih 80 KM. U ugovorima, osim za direktora, nisu opisani radni zadaci (dužnosti i odgovornosti) zaposlenika za radna mjesta koja obavljaju.

Obračun plaća se vrši na osnovu uspostavljene evidencije o fizičkom prisustvu na poslu koju prije unosa podataka za obračun plaće potpisuje ovlaštena osoba. U sistemu obračuna za svakog uposlenog unesena je osnovica utvrđena Ugovorom o radu, kao i godine radnog staža za obračun minulog rada.

Revizorskom timu nije prezentirana saglasnost resornog ministra na menadžerski ugovor v.d. direktora Društva, kako je propisano članom 8. Zakona o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija FBiH i javnih preduzeća u većinskom vlasništvu FBiH. Naime, nakon imenovanja v.d. direktora u decembru 2012. godine, sa istim je zaključen menadžerski ugovor, kojim je utvrđena mjesečna osnovna plaća u visini od 4,8 prosječnih mjesečnih neto plaća isplaćenih u FBiH, u prethodna tri mjeseca, uvećana za 0,6 % za svaku punu godinu radnog staža, što je predviđeno članom 5. stav 2. ovog Zakona.

U okviru ostalih troškova zaposlenih, naknade za topli obrok iznosile su 286.358 KM, naknade troškova prevoza na posao i sa posla 66.629 KM, regres za godišnji odmor je 30.600 KM, naknade troškova liječenja 2.511 KM, novčane pomoći zaposlenih 3.351 KM, kao i ostali izdaci za materijalna prava zaposlenih 1.648 KM.

Naknada za topli obrok, prevoz na posao i sa posla, regres i novčane pomoći zaposlenih, vrše se u skladu sa Pravilnikom o radu i pojedinačno donesenim odlukama Uprave Društva. Obračun i isplata toplog obroka vrši se na osnovu ostvarenog broja radnih dana svakog uposlenika, po danu, u visini od 2% mjesečne neto plaće isplaćene u Federaciji BiH prema posljednjem objavljenim podacima Federalnog zavoda. Obračun i isplata naknade za prevoz na posao i sa posla vrši se najvećem broju uposlenih u iznosu od 53 KM, a za četiri uposlena obračun se vrši na osnovu pojedinačno ispostavljenih Odluka o naknadi troškova prijevoza, prema kojima je naknada utvrđena u visini mjesečne cijene prevozne karte na relaciji od mjesta stanovanja do radnog mjesta uposlenika. Utvrđeno je da se cijene prevoznih karata nisu mijenjale (u jednom slučaju) od 2008. godine, kada je od strane direktora donesena Odluka o naknadi troškova prijevoza.

Obračun regresa za godišnji odmor je izvršen na osnovu Odluke o isplati naknade za korištenje godišnjeg odmora (regres) za 2012. godinu od 07.11.2013. godine, prema kojoj je utvrđena visina regresa od 300 KM. Odluka je donesena u skladu sa članom 19. Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju FBiH, kojim je utvrđeno da uposlenik ima pravo na regres, pod uslovom da privredni subjekt-poslodavac nije prethodnu poslovnu godinu završio sa gubitkom. Društvo je za 2012. godinu iskazalo pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 855.132.KM.

Najviša plaća isplaćena je u iznosu od 5.341 KM, a najniža u iznosu 503 KM. Prosječno isplaćena neto plaća u 2013. godini iznosila je 1.326 KM.

Putni troškovi iskazani u iznosu od 186.300 KM manji su za 39,19 % u odnosu na prethodnu godinu. Društvo je Pravilnikom o radu utvrdilo politike naknada troškova za službena putovanja (ali ne i za putovanja u inostranstvo). Utvrdili smo da se na ime dnevnica za službena putovanja isplaćuju putne akontacije. Putni nalozi se u svim slučajevima ne pravdaju u predviđenom roku, kao ni isplaćene putne akontacije.

Na poziciji troškova naknada članovima odbora i komisija iskazani su izdaci u visini od 56.007 KM, od čega se na naknade članovima Nadzornog odbora odnosi 36.405 KM, dok se 19.603 KM odnosi na naknade predsjedniku Odbora za reviziju i direktoru Odjela za internu reviziju. Obračun naknada se vrši na osnovu donesenih odluka o imenovanjima i Ugovora o angažovanju.

6.2.1.3 Troškovi proizvodnih usluga

Troškovi proizvodnih usluga iskazani su u iznosu od 3.442.732 KM.

U okviru proizvodnih usluga značajni su troškovi usluga održavanja, troškovi transportnih usluga i troškovi zakupa.

Troškovi transportnih usluga iskazane su u iznosu od 987.443 KM. U okviru istih najznačajnije su transportne usluge u zračnom prometu u iznosu od 970.511 KM. Iste su u odnosu na prethodnu godinu, u kojoj su iznosile 1.756.880 KM, značajno manje. Smanjenje je rezultat reduciranja i ukidanja

pojedinih destinacija i smanjenja broja avio operacija i letova. Ove usluge odnose se na učešće ostalih avio kompanija u prodatim avio dokumentima (tzv. „proratni“ dio).

Troškovi usluga održavanja iskazani u iznosu od 2.158.243 KM u najvećem dijelu odnose se na usluge održavanja dva aviona ATR.

Troškovi zakupa iskazani u iznosu od 262.521 KM, u najvećem dijelu odnose se na troškove zakupa aviona i posade po ugovoru sa ACC Aviation., United Kingdom. U okviru ove pozicije su i zakupnine za poslovni prostor u iznosu od 95.833 KM, u sjedištu Društva, Mostaru i na Aerodromu Sarajevo.

6.2.1.4 Amortizacija

Troškovi amortizacije iskazani u iznosu od 1.788.180 KM na nivou su troškova amortizacije obračunate u prethodnoj godini. U okviru iste, amortizacija materijalnih sredstava iznosi 1.751.296 KM, nematerijalnih sredstava 32.083 KM, dok amortizacija iz osnova revalorizacije nekretnina iznosi 4.801 KM.

6.2.1.5 Nematerijalni troškovi

Nematerijalni troškovi u iznosu od 5.709.493 KM manji su za 18,89% u odnosu na prethodnu godinu.

U okviru troškova neproizvodnih usluga, najznačajniji su troškovi po osnovu korištenja i usluga aerodroma, tzv. troškovi „handling/landing“, u iznosu od 2.042.916 KM, troškovi preleta i navigacije aviona u iznosu 961.793 KM, usluge Amadeus i ostalih rezervacionih sistema u iznosu od 736.441 KM i dr.

U okviru ove pozicije iskazani su i troškovi revizije operativnih sektora i troškovi stručnog obrazovanja zaposlenih, : usluge stejšn menadžera, zaštitarske usluge, troškovi provizije za prodate avio karte i dr.

Troškovi revizije operativnih sektora iskazani u iznosu od 80.352 KM odnose se na obavljani monitoring od strane međunarodnog udruženja avio prevoznika (IOSA).

Troškovi stručnog obrazovanja zaposlenih iskazani u iznosu od 119.715 KM u najvećem dijelu odnosi se na stručnu obuku i obrazovanje letačkog osoblja, izvršeni u Nizozemskoj i Austriji. Nije prezentiran Plan i program usavršavanja i stručnog obrazovanja letačkog osoblja za 2013. godinu.

Zaštitarske usluge iskazane su u iznosu od 50.853 KM i odnose se na usluge fizičke zaštite objekta u ulici Kurta Šorka br.36, prema ugovoru zaključenom sa „Scutum“ d.o.o Vogošća od 14.09.2011. godine na neodređeno vrijeme. Revizijom je utvrđeno da je ugovorom definisana samo jedinična cijena usluge od 5,50 KM po satu za ukupan mjesečni fond radnih sati, koje ostvari Izvršilac na poslovima iz ugovora. **Izbor navedenog dobavljača nije izvršen u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama BiH. Dobavljač također nije sačinjavao redovne mjesečne pismene izvještaje o izvršenju povjerenih poslova, u skladu sa Ugovorom.**

Troškovi advokatskih usluga iskazani su u iznosu od 33.099 KM. Najznačajniji dio ovih troškova je nastao po osnovu mjesečnih faktura u paušalnom iznosu, od kojih navodimo usluge advokata Armina Zulkića iz Sarajeva (mjesečno neto 2.000 KM) po osnovu zaključenog ugovora o pružanju pravnih usluga, koji se godinama produžava. Zadnjim ugovorom od 10.06.2013. godine, nije definisan rok na koji je ugovor zaključen. **Nisu prezentirani mjesečni izvještaji advokata o poduzetim poslovima sa pojedinačno označenim brojem radnih sati koji su utrošeni, kako je predviđeno zaključenim ugovorom. Također, utvrđeno je da je Društvo zaključilo još jedan ugovor sa advokatskom kancelarijom na neodređeno vrijeme, na što posebno ukazujemo, imajući u vidu da za navedene usluge nisu provedene procedure Zakona o javnim nabavkama BiH.**

6.2.2 Finansijski rashodi

Finansijski rashodi iskazani su u iznosu od 2.397.521 KM i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 36,7%. U okviru istih, najveći su rashodi po osnovu negativnih kursnih razlika, kamate na kredite i ostali finansijski rashodi.

Rashodi po osnovu kamata na kredite iskazani su u iznosu od 1.580.483 KM. U najvećem dijelu ovi rashodi se odnose na redovne kamate „HETA“ d.o.o. Sarajevo, po osnovu finansijskog lizinga dva aviona ATR 72, u iznosu od 655.166 KM, kamate po finansijskom kreditu „Hypo Alpe Adria Bank“ d.d. Sarajevo u iznosu od 76.044 KM i zatezne kamate u iznosu od 848.730 KM, po različitim osnovama, zbog neblagovremenog izmirenja kreditnih obaveza, lizinga i ostalih obaveza prema domaćim i ino dobavljačima. Najveći iznos u okviru zateznih kamate odnose se na rezervisane zatezne kamate u iznosu od 623.880 KM, obračunate od strane Društva, zbog neplaćanja obaveza po kreditu „HETA“ d.o.o. Sarajevo, po osnovu finansijskog lizinga.

Negativne kursne razlike iskazane u iznosu od 817.038 KM u najvećem dijelu čine negativne kursne razlike po osnovu obaveza po kreditima u iznosu od 665.925 KM, negativne kursne razlike po osnovu tekućih obaveza u iznosu od 63.163 KM, dok se iznos od 53.950 KM odnosi se na negativne kursne razlike po osnovu drugih potraživanja.

6.2.3 Ostali rashodi i gubici

Ostali rashodi i gubici u iznosu od 78.213 KM, u odnosu na prethodnu godinu manji su za 20,21 %, a odnose se na rashode po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja u visini od 26.008 KM, od čega se na potraživanja od kupaca u inostranstvu odnosi 9.039 KM, a u zemlji 16.969 KM. Iznos od 14.205 KM se najvećim dijelom odnosi na naknade šteta trećim licima.

6.2.4 Rashodi iz osnova umanjenja vrijednosti sredstava

Rashodi iz osnova umanjenja vrijednosti sredstava u iznosu od 656.153 KM se najvećim dijelom odnose na gubitke od umanjenja vrijednosti opreme u iznosu od 640.431 KM. Navedeni iznos predstavlja sadašnju vrijednost rashodovanog stajnog trapa, zamijenjenog tokom 2013. godine.

6.2.5 Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih godina

Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih godina u visini od 541.339 KM odnose se najvećim dijelom na izdatke koji su evidentirani na osnovu ispostavljenih faktura tekućeg perioda koje nisu zaprimljene u Društvo do izrade završnog računa prethodne godine, a za koje nije izvršeno potrebno rezervisanje. **Društvo nije, u pripadajućem obračunskom razdoblju, za neblagovremeno ispostavljene fakture koje se odnose na prethodnu 2012. godinu izvršilo potrebna rezervisanja, shodno MRS 37–Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva, zbog čega su iste teretile 2013. godinu. Zbog neprovedenih računovodstvenih postupaka u pripadajućem obračunskom periodu, na ovoj poziciji u 2013. godini evidentirano je najmanje 464.885 KM, koji pripadaju 2012. godini (i ranijim godinama) i za taj iznos su bili podcijenjeni rashodi prethodne godine, a precijenjeni u ovoj godini. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, a prije svih paragrafom 22., 89. i 91. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja.**

Potrebno je obezbijediti saglasnost resornog ministra na menadžerski ugovor v.d. direktora, u skladu sa članom 8. Zakona o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija FBiH i javnih preduzeća u većinskom vlasništvu FBiH.

Potrebno je preispitati zaključene ugovore za zaštitarske i advokatske usluge, dok je za obrazovanje i usavršavanje uposlenika, na početku poslovne godine potrebno donijeti plan i program školovanja.

Troškove i obaveze priznavati i računovodstveno evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, a ukoliko u momentu priznavanja ne postoji odgovarajuća knjigovodstvena isprava, evidentiranje

vršiti u korist pasivnih vremenskih razgraničenja, shodno MRS 37–Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva.

7. Finansijski rezultat

Društvo je pravni sljednik preduzeća „Air Bosna“ p.o. Sarajevo, koje je zbog višegodišnjih gubitaka u 2003. godini obustavilo poslovanje. Nakon što je Vlada FBiH usvojila Sanacioni program, početkom 2005. godine sa Hypo Group Alpe Adria zaključeni su ugovori o finansijskoj podršci i u cilju nastavka obavljanja osnovne djelatnosti, putem finansijskog lizinga nabavljena su dva aviona ATR 72. Uporedo sa ovim aktivnostima, Vlada FBiH donijela je Odluku o putničkoj taksi naknadi za razvoj i unapređenje avio prometa u FBiH.

Pored svih poduzetih aktivnosti Društvo je nastavilo da posluje s gubitkom. Vlastiti prihodi iz poslovnih aktivnosti, subvencije iz Budžeta FBiH i iz dijela prikupljenih sredstava po osnovu naplaćene putničke takse, nisu bili dovoljni za izmirenje dospjelih obaveza i pokriće svih troškova poslovanja. Radi toga su i pokrenute aktivnosti na dokapitalizaciji. Nakon provedenog javnog međunarodnog poziva za iskazivanje interesa, krajem 2008. godine, odlukom Vlade FBiH, kao strateški partner, izabran je Turkish Airlines.

Međutim, izvršena dokapitalizacija nije opravdala svoju svrhu i ispunila očekivanja većinskog vlasnika, obzirom da istom nisu riješeni postojeći problemi u poslovanju. Naprotiv, rezultati dokapitalizacije su poražavajući. Prije dokapitalizacije, kada su letovi obavljani samo sa dva iznajmljena aviona, iskazan je gubitak u iznosu od 2.048.227 KM. U 2009. godini, nakon izvršene dokapitalizacije i uključivanja u flotu aviona strateškog partnera, gubitak je povećan za šest puta, a u 2010. godini, čak za deset puta u odnosu na godinu prije dokapitalizacije. U toj godini Društvo je iskazalo gubitak iznad visine kapitala u iznosu od 7.562.858 KM, čime su se, shodno Zakonu o privrednim društvima, stekli uslovi za pokretanje stečaja. Nakon izvršenih uplata od strane osnivača u 2011. godini pokriven je i saniran gubitak iznad visine kapitala.

U 2013. godini Društvo je iskazalo gubitak u poslovanju u iznosu od 4.485.667 KM. Međutim, moramo naglasiti, da nisu provedeni računovodstveni postupci za koje smo i dali kvalifikacije u mišljenju, iskazani gubitak bio bi manji (za 906.667 KM). Međutim, cjelokupno stanje i uslovi poslovanja nisu poboljšani, već su i dalje opterećeni značajnim dospjelim obavezama i stalnom kontinuiranom nelikvidnošću. **Posebno napominjemo da resorno ministarstvo ne vrši Društvu doznaku planiranih sredstava pravovremeno i utvrđenom dinamikom, što potvrđujemo slijedećim: po osnovu subvencije iz Budžeta FBiH tokom 2013. godine od odobrenih 2.720.000 KM, doznačeno je samo 906.667 KM. Isto tako, namjenska sredstva putničke takse prikupljena tokom 2014. godine, do momenta okončanja predmetne revizije, nisu doznačena Društvu.**

Bankovni računi Društva u Privredna banka d.d Sarajevo i Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar od 01.02.2013. godine bili su blokirani, od strane Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar i „HETA“ d.o.o Sarajevo, zbog neizmirenja obaveza po finansijskom lizingu.

Zbog sistemskog nerješavanja nagomilanih problema i višegodišnjih gubitaka, nedovoljne i neadekvatne podrške Federacije BiH, kao vlasnika, a posebno zbog pasivnog odnosa predstavnika državnog kapitala u organima upravljanja i rukovođenja, Društvo se nalazi u veoma teškoj situaciji. Imovina Društva je beznačajna, a poslovanje opterećeno velikim obavezama.

Bez aktivnijeg uključivanja osnivača, sistemskog rješavanja uzroka i otklanjanja posljedica i postupanja predstavnika državnog kapitala sa pažnjom dobrog privrednika, osnovni ciljevi poslovanja nisu realni, niti su ostvarivi. Obzirom da se finansijski izvještaji sastavljaju pod pretpostavkom da pravno lice neograničeno posluje, u ovakvim, postojećim, sadašnjim uslovima i okolnostima privređivanja, upitna je stalnost poslovanja Društva, jedno od osnovnih načela i pretpostavki na kojima se temelje općeprihvaćena računovodstvena načela i MSFI.

Potrebno je hitno u saradnji sa Vladom FBiH izvršiti detaljan uvid u stvarno stanje Društva, te poduzeti potrebne aktivnosti na rješavanju statusa, a vezano za obezbjeđenje uslova i okruženja, gdje bi Društvo poslovalo sa pozitivnim rezultatom.

8. Stalna i tekuća sredstva, kapital i obaveze

8.1 Stalna sredstva i dugoročni plasmani

Na datum bilansa knjigovodstvena vrijednost stalnih sredstava i dugoročnih plasmana iskazana je u slijedećim iznosima:

	31.12.2013.	31.12.2012.
STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	27.571.800	28.908.360
Nematerijalna sredstva	169.363	83.501
Nekretnine, postrojenja i oprema	25.397.390	27.109.412
Dugoročni finansijski plasmani	279.562	145.452
Dugoročna razgraničenja	1.725.485	1.569.995

Nematerijalna sredstva čine računarski programi i nematerijalna sredstva u pripremi. Računarski programi iskazani su 120.468 KM, a nematerijalna sredstva u upotrebi u iznosu od 48.896 KM.

U okviru računarskih programa najznačajniji je software „Monaliza“, nabavljen 2008. godine, po osnovu obaveznog uvođenja elektronskog ticketinga i prelaska na elektronsku prodaju avio karata, prema pravilima Međunarodnog udruženja avio kompanija i agencija (IATA).

U 2013. godini nabavljen je RESIBER paket putničkih aplikacija u vrijednosti od 107.571 KM. Riječ je o sistemu za rezervaciju i kontrolu zaliha sa point-to-point stopama u sadašnjim i budućim prodajnim uredima Društva, ticketing sistem, sistem za elektronsko ticketiranje, sistem upravljanja izvještajima.

U okviru pozicije nematerijalnih sredstava u pripremi iskazan je iznos od 48.896 KM, a odnosi na prošireni program za softver »Mona Lisu« koji se koristi za praćenje prodaje avio karata i međukompanijski obračun. Aplikacija je nabavljena 2011. godine od dobavljača "NIIT Airline Teshnologies GmbH", ali cjelokupan projekat još uvijek nije okončan, zbog nedostatka finansijskih sredstava. Društvo nije zauzelo stav vezano za nastavak predmetnih ulaganja.

Nekretnine, postrojenja i oprema predstavljaju najveći dio stalnih sredstava. Struktura i promjene na ovoj imovini u 2013. godini daju se u slijedećoj tabeli:

Opis	Zemljišta	Građevin.	Postroj.	Alati, pog.	Transp.	Mat.sr.	Ukupno
		objekti	i oprema	i kan.nam.	sredstva	u pripremi i ostala	
1	2	3	4	5	6	7	8
1 Nabavna vrijednost							
na dan 01.01.2013.	633.000	2.572.409	543.005	410.025	36.769.171	4.095	40.931.705
- direktna povećanja u 2013.			3.072	8.671	687.054	11.743	710.541
- prijenos sa pripreme						-11.743	-11.743
- otuđenje i rashodovanje			-8.877	-13.391	-1.021.604		-1.043.872
- ostalo							
na dan 31.12.2013.	633.000	2.572.409	537.200	405.305	36.434.621	4.095	40.586.630
2 Akumulir.amortizacija							
na dan 01.01.2013.		559.758	437.165	371.623	12.452.317		13.820.863
- amortizacija za 2013.		38.775	34.146	8.391	1.674.785		1,756.097
- amortizacija iz ran.perioda							
- otuđenje i rashodovanje			-8.031	-11.166	-368.523		-387.720
- ostalo							
na dan 31.12.2013.		598.533	463.280	368.848	13.758.579		15.189.240
3 Neto knjigov.vrijednost							
na dan 01.01.2013.	633.000	2.012.651	105.840	38.402	24.316.854	4.095	27.109.413
na dan 31.12.2013	633.000	1.973.876	73.920	36.457	22.676.042	4.095	25.397.390

U okviru ove grupe karakteristične su slijedeće pozicije:

- **Zemljište** iskazano u vrijednosti od 633.000 KM se nalazi na aerodromu Sarajevo a upisano je u katastarsku općinu Gornji Butmir.
- **Građevinski objekti** iskazani u vrijednosti od 1.973.877 KM odnose se na izgrađeni objekat na vlastitom zemljištu i zgradu Hangar.
- **Postrojenja i oprema** iskazani u vrijednosti od 73.920 KM odnose se na računarsku i ostalu uredsku opremu.
- **Alati, pogonski i kancelarijski namještaj** iskazani u vrijednosti od 36.457 KM odnosi se na ostalu opremu i kancelarijski namještaj. Zbog dotrajalosti i neupotrebljivosti, u 2013 godini rashodovana je oprema i kancelarijski materijal u vrijednosti od 593 KM.
- **Transportna sredstva** iskazana su u iznosu od 22.676.042 KM.

U okviru ove pozicije najveći dio čine avioni knjigovodstvene vrijednosti 22.596.392 KM.

Najznačajnija su dva aviona ATR-72-212, nabavljena od francuske kompanije Avions De Transport Regional, Tuluz, putem finansijskog lizinga, po osnovu Ugovora o kupoprodaji iz decembra 2004. godine. Društvo je korisnik lizinga, a davatelj Hypo Alpe Adria Leasing d.o.o. Sarajevo, koje sada posluje pod novim nazivom „HETA“ d.o.o. Sarajevo. Knjigovodstvena vrijednost ovih aviona na datum bilansa iznosi 22.098.825 KM. Trenutno su oba aviona u funkciji.

Društvo u vlasništvu ima i dva manja aviona (CASA C212-200 i avion PIPER T9-BSA), sadašnje vrijednosti 497.567 KM, namijenjena za prevoz robe i do osam putnika. Ovi avioni nisu operativni. Avion CASA nije u funkciji i smješten je u hangaru, a avion PIPER nije za svakodnevnu upotrebu, obzirom da se može koristiti samo po povoljnim vremenskim uslovima.

Društvo nije vršilo procjenu umanjenja vrijednosti vlastitih aviona. Imajući u vidu da se isti ne koriste duže vrijeme i činjenicu da Društvo ne ostvaruje ekonomske koristi, upitna je realnost njihove iskazane vrijednosti.

Tokom godine izvršeno je rashodovanje stajnog trapa aviona E7-AAD u iznosu 640.431 KM, tako da je izvršena nabavka i zamjena novog stajnog trapa, čime je povećana vrijednost letjelica u finansijskom lizingu za iznos od 661.413 KM.

Na poziciji kombi i ostala vozila tokom 2013. godine došlo je povećanja u iznosu od 25.641 KM, koje se odnosi na nabavku dostavnog vozila Ford Connect 1,8 TDC. Društvo je prodalo putničko vozilo Ford Mondeo Trend sadašnje vrijednosti 12.651 KM. Nabavka vozila je izvršena na osnovu Odluke v.d. Direktora, a da o istome nije raspravljao Nadzorni odbor.

Dugoročni finansijski plasmani iskazani u iznosu od 279.562 KM i odnose se na dugoročno date depozite Društva u inostranstvu u iznosu od 141.902 KM i date depozite u iznosu od 137.660 KM.

Društvo je 04.11.2013. godine zaključilo Ugovor o prodaji 95% vlastitog udjela u društvu „Amadeus“ d.o.o. Sarajevo sa „Amadeus It Group,S.A“ Madrid, koji je u knjigovodstvenim evidencijama bio evidentiran u iznosu od 38.000 KM. Preostalih 5 % udjela bilo je u vlasništvu „Amadeus It Group, S.A“ Madrid. Društvo je navedeni udjel prodalo za iznos od 531.986 KM, koji je evidentiran na prihodima od prodaje udjela.

Dugoročni i dati depoziti su putem izvoda otvorenih stavki usaglašeni osim depozita datog Iberia, Lineas Aereas Espana u iznosu od 30.315 KM i depozita datog Avions de Transport Regional u iznosu od 141.902 KM.

U cilju usklađenja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem, proveden je godišnji popis sredstava, obveza i potraživanja na dan 31.12.2013. godine, te je od strane Centralne popisne komisije sačinjen Elaborat o popisu, koje je Nadzorni odbor usvojio Odlukom od 04.03.2014. godine. Iz Elaborata Centralne popisne komisije o izvršenom popisu sredstava i izvora sredstava ne može se potvrditi da je izvršeno usklađivanje stvarnog i knjigovodstvenog stanja, niti je urađena rekapitulacija ukupnih stalnih sredstava Društva.

Napominjemo da kvalitetno urađenom popisu prethodi odgovarajuća priprema i kontrola dokumentacije, što podrazumijeva uredno i ažurno vođenje poslovnih knjiga, te blagovremeno

usaglašavanje analitičkih i sintetičkih evidencija, gdje prvenstveno mislimo na usaglašavanje pomoćnih evidencija stalnih sredstava sa Glavnom knjigom.

Amortizacija stalnih sredstava vrši se linearnom metodom otpisa. U 2010 godini donesen je akt o procijenjenom vijeku trajanja i stopama amortizacije za značajnija sredstava, dok se za ostala sredstva primjenjuju ranije usvojene stope prednika Društva, preduzeća „Air Bosna“, od kojih su najznačajnije slijedeće:

Grupa sredstava	Vijek trajanja (god.)	Stopa amortizacije (%)
- nematerijalna sredstva	5	20,00
- građevinski objekti	od 40 do 67	1,50 – 2,50
- avion CASA	16	6,30
- avion PIPER T9-BSA	12	8,65
- avion ATR 72-212 T9 ADD	23	4,38
- avion ATR 72-212 T9 AAE	23	4,41
- kombi vozila za prevoz lica	7	14,30
- ostala oprema	od 5 do 10	10,00 – 20,00

Procjena vrijednosti umanjenja sredstava

Društvo na datum bilansa, kao ni na datume prethodnih bilansa, nije vršilo procjenu postoje li bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena, niti je vršena procjena nadoknadije vrijednosti za takva sredstva, shodno paragrafu 9 i ostalim zahtjevima iz MRS 36–Umanjenje vrijednosti sredstava, a posebno u vezi sa paragrafom 51. koji se odnosi na provjeru ostatka vrijednosti i vijeka upotrebe sredstava i drugim zahtjevima MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i u vezi sa MRS 38 – Nematerijalna stalna sredstva.

Obzirom na naprijed navedeno, nismo u mogućnosti da odredimo efekte umanjenja vrijednosti ovih aviona, radi čega i ne možemo potvrditi realnost njihove iskazane vrijednosti.

Vlasništvo nad nekretninama

Društvo ima dokaze o vlasništvu nad svim nekretninama u posjedu i sa kojima raspolaže, osim dograđenog dijela hangara, Aneks Cargo.

Hipoteke i založno pravo

Društvo ima ograničenja u raspolaganju imovinom, jer je terećeno hipotekom na jedinu nekretninu u vlasništvu i založnim pravom na pokretnu imovinu.

Prema prezentiranoj dokumentaciji uknjiženo je:

-pravo zaloge na hangar-zgradu i ekonomsko dvorište u korist Hypo Alpe Adria Leasing d.o.o. Sarajevo, po osnovu ugovoru o kreditu iz 2005. godine;

-založno pravo na dva manja aviona u vlasništvu (PIPER i CASA C212) i na poslovnim udjelima po osnovu ugovora o finansijskom leasingu zaključenim 2005. godine sa Hypo Alpe Adria Leasing d.o.o. Sarajevo i

-založno pravo na avion CASA C212 dato je i JP „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo, po osnovu ugovora o komisionom kreditu iz 2003. godine . Dana 25.12.2013. godine potpisan je Sporazum o izmirenju obaveza između Društva , JP „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo i Vakufske banke d.d. Sarajevo o prodaji aviona Casa 212 u periodu od šest mjeseci, o čemu je detaljnije pojašnjeno u tački 8.4. Izvještaja.

Radi realnog i pravilnog iskazivanja izvršiti procjenu vrijednosti cjelokupne imovine, a na datum bilansa redovno preispitivati njihovu vrijednost i dosljedno postupati u skladu sa zahtjevima iz MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a u vezi sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i MRS 38 – Nematerijalna stalna sredstva.

8.2 Tekuća sredstva

8.2.1 Zalihe i sredstva namijenjena prodaji

Na datum bilansa iskazane su slijedeće zalihe:

	31.12.2013.	31.12.2012.
ZALIHE	845.310	875.902
Obračun nabavke	5.085	1.133
Sirovine i materijal	614.424	636.627
Rezervni dijelovi	200.504	200.504
Auto gume	25.297	37.638

Društvo nema utvrđene procedure vezane za praćenje umanjenja vrijednosti zaliha sa niskim koeficijentom obrta, odnosno za zalihe koje stoje u skladištu već duži vremenski period. Za najveći dio iskazanih zaliha koje nisu imale promjena u revidiranoj godini, a posebno u dužem vremenskom periodu, nije izvršena procjena, radi čega je vrijednost istih u poslovnim knjigama i dalje iskazana po nabavnim cijenama. Revizorskom timu nije prezentirana starosna struktura zaliha.

V.d. direktor Društva je 09.12.2013. godine donio Odluku o imenovanju stručne komisije koja će izvršiti detaljnu analizu zaliha materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara. Komisija je 16.01.2014. godine izvjestila v.d. direktora da skladište rezervnih dijelova i potrošnog materijala broji preko 1.000 stavki, te da je posao kompleksan i zahtijeva određeno vrijeme. Predloženo je da se Komisija proširi sa najmanje po jednim članom iz svakog segmenta Društva, koji tretira ovu oblast. Nakon ovoga, v.d. direktor je 17.02.2014. godine donio Odluku o imenovanju Komisije za usklađivanje vrijednosti skladišnih zaliha, čiji je zadatak da izvrši usklađivanje vrijednosti zaliha, te dostavi Izvještaj o izvršenom inventarisiranju najkasnije do 30.06.2014. godine.

Na dan 31.12.2013. godine vrijednost zaliha u iznosu od 845.310 KM je manja za 3,5% u odnosu na prethodnu godinu, što ukazuje da je uglavnom trošeno ono što je nabavljano u tekućoj godini.

Zbog naprijed navedenog i činjenice da zalihe nisu vrednovane u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 9. MRS 2 – Zalihe i prema vlastitim politikama, prema kojem se iste vrednuju po nabavnoj ili neto prodajnoj vrijednosti, u ovisnosti koja je niža, ne možemo potvrditi njihovu iskazanu vrijednost.

U zabilješkama uz finansijske izvještaje nisu objavljene ni sve potrebne informacije propisane zahtjevima iz paragrafa 36. istog standarda.

Potrebno je sve zalihe vrednovati prema zahtjevima iz MRS 2 – Zalihe, koji zahtijeva da se zalihe vrednuju po nabavnoj ili neto prodajnoj vrijednosti, zavisno o tome šta je niže.

Donijeti pisane procedure kojima će se definisati upravljanje zalihama, vršenje redovne analize zaliha u skladištu, procjena upotrebljivosti i vrijednosti raspoloživih zaliha.

8.2.2 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti iskazani na dan 31.12.2013. godine u iznosu od 243.926 KM, manji su za 4.983.494 KM u odnosu na prethodnu godinu. Gotovina i gotovinski ekvivalenti na dan 31.12.2013. godine iskazani su u slijedećim iznosima:

	31.12.2013.	31.12.2012.
GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI	243.926	5.227.420
Transakcijski računi (u domaćoj valuti)	24.240	476.615
Transakcijski računi (u stranoj valuti)	200.352	126.758
Oročeni depozit	-	4.500.000
Devizni akreditiv	-	74.180
Blagajna-domaća valuta	4.099	9.650
Blagajne-strane valute	15.235	40.217

Gotovina i ekvivalenti gotovine odnose se na gotovinska sredstva koja se vode na računima kod poslovnih banaka i u blagajnama.

Politike vrednovanja i iskazivanja gotovine i ekvivalenata gotovine uređena je Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama. Prema Pravilniku o finansijskom poslovanju, raspolaganje sredstvima na računima vrši generalni direktor i izvršni direktor ili lica koja ovlasti generalni direktor, u skladu sa datim ovlaštenjima za raspolaganje sredstvima sa tih računa. Platni promet obavlja se preko žiro računa Društva otvorenih kod poslovnih banaka prema potrebama poslovanja i važećim propisima o platnom prometu. Novčana sredstva Društva formiraju se najvećim dijelom putem redovnih priliva od prodaje avio karata, kao i ostalih vrsta priliva.

Tokom revizije prezentirani su nam kartoni deponovanih potpisa u poslovnim bankama, osoba ovlaštenih za potpisivanje i raspolaganje sredstvima kod poslovnih banka. Kartoni deponovanih potpisa nisu mijenjani u skladu sa razriješenjima i imenovanjima ovlaštenih lica Društva izvršenih u ranijem periodu, što je dovelo do toga da je bivši direktor Društva i dalje ovlašten za raspolaganje sredstvima. Naloge za plaćanje iz sredstava na redovitim transakcijskim računima potpisuje v.d. direktor.

Transakcijski računi u zemlji otvoreni su kod Union Banka d.d. Sarajevo, Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. Mostar, Privredna Banka Sarajevo d.d. Sarajevo i Turkish Ziraat Bank Bosnia d.d. Sarajevo.

Transakcijski računi u inostranstvu otvoreni su kod Akbank T.A.S Istanbul, Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. Zagrebu i Stopanska Banka a.d. Skoplje. Svi ugovori sa bankama zaključeni su u ranijem periodu.

Tokom 2013. godine iz sredstava namjenskog oročenog depozita od 4.500.000 KM zatvorene su obaveze po dugoročnom kreditu od Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. Mostar.

Blagajne-domaća i strana valuta odnose se na glavnu blagajnu, otvorenu u sjedištu i blagajne otvorene u poslovnica i agencijama. Rezervacije i prodava avio dokumenata obavlja se preko blagajni poslovnica i agencija putem rezervacionog sistema „Amadeus“. Putem glavne blagajne vršene su isplate akontacija po osnovu službenih putovanja (dnevnice, troškovi službenog puta, troškovi letagorivo i usluge aerodroma). Društvo nema poseban interni akt o blagajničkom poslovanju, kojim bi se detaljno preciziralo izvještavanje, polozi sredstava, blagajnički maksimumi i obaveze blagajnika.

Donijeti interni akt o blagajničkom poslovanju, kojim bi se detaljno preciziralo izvještavanje, polozi sredstava, blagajnički maksimum, obaveze blagajnika te osigurati dosljednu primjenu istog, kao i praćenje njegove primjene, kako bi se unaprijedio sistem internih kontrola.

8.2.3 Potraživanja i plasmani

Na datum bilansa, u finansijskim izvještajima iskazana su slijedeća potraživanja:

	31.12.2013.	31.12.2012.
POTRAŽIVANJA	3.750.120	5.858.531
Potraživanja od prodaje	2.909.334	4.451.377
Druga kratkoročna potraživanja	219.095	352.037
Aktivna vremenska razgraničenja	474.332	874.577
Potraživanja za PDV	147.359	180.540

Evidentan je trend smanjenja ukupnih potraživanja. Iskazana potraživanja na datum bilansa u odnosu na prethodnu godinu, manja su za 36 %. Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama i njegovim izmjenama i dopunama načelno su uređene politike potraživanja.

	31.12.2013.	31.12.2012.
Potraživanja od prodaje	2.909.334	4.451.377
Kupci u zemlji	2.654.512	4.295.998
Kupci u inostranstvu	911.580	881.709
(Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca)	(656.758)	(726.330)

Potraživanja od prodaje odnose se na kupce u zemlji i u inostranstvu. U okviru ovih potraživanja iskazanih u ukupnom iznosu od 3.566.092 KM, na potraživanja do godinu dana, koja se iskazuju kao redovna, odnosi se iznos od 2.909.334 KM. Preostala potraživanja u iznosu od 656.758 KM odnose se

na potraživanja iz ranijeg perioda i ista se iskazuju kao sumnjiva i sporna. Ova potraživanja prenesena su na ispravku vrijednosti potraživanja i teretila su rezultate poslovanja.

Potraživanja od kupaca u zemlji iskazana u iznosu od 1.997.754 KM odnose se na potraživanja po osnovu uplaćenih taksi i subvencija, koje Društvo potražuje od resornog Ministarstva i isto iznosi 1.968.175 KM, dok se ostatak u visini od 29.579 KM odnosi na potraživanja od prodaje avio karata. Od ovih potraživanja 20,48 % ili 409.088 KM su potraživanja čija je starost do 30 dana; 22,76 % ili 454.662 KM su potraživanja čija je starost od 31 - 60 dana; 34 % ili 680.116 KM su potraživanja čija je starost viša od 180 dana.

I potraživanja od kupaca u inostranstvu u iznosu od 911.580 KM također su nastala po osnovu prodaje avio karata, prodaja udjela i line check. U okviru istih, potraživanja od 741.570 KM su do 30 dana, što je 81,35 % u odnosu na ukupno iskazana potraživanja na datum bilansa. Najveća potraživanja su od Amadeus It Group sa 531.986 KM; Wirecard Technologies 151.688 KM; BSP Switerland 81.135 KM; BSP Denmark 14.206 KM; itd.

Ročna struktura potraživanja od prodaje na datum bilansa bila je slijedeća:

Konto	do 30	31 do 60	61 do 90	91 do 120	121 do 150	151 do 180	Preko 180	Ukupno
Kupci u zemlji	409.089	454.662	554	226.667	226.667	-	680.116	1.997.754
Ino kupci	741.570	66.333	64.397	11.620	11.466	4.673	11.521	911.580
Ukupno	1.150.659	520.995	64.951	238.287	238.133	4.673	691.637	2.909.334

Iako su do okončanja predmetne revizije u značajnom dijelu naplaćena potraživanja iskazana na datum bilansa, za nenaplaćena potraživanja od kupaca u inostranstvu u ukupnom iznosu nisu predloženi dokazi o kontinuiranom poduzimanju mjera na njihovoj naplati.

Društvo je putem Izvoda otvorenih stavki (IOS-a) od ukupno iskazanih potraživanja od 911.580 KM uputilo konfirmacije za potraživanja u iznosu od 379.594 KM ili 42%, dok je potvrđeno samo 181.613 KM ili 19,9% upućenih konfirmacija. Napominjemo da je za iskazani iznos potraživanja 531.986 KM od „Amadeus It Group“ nije upućena konfirmacija, ali je iznos od 449.841 KM uplaćen Društvu u 2014. godini. Prema članu 28. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, pravna lica su dužna prije sastavljanja finansijskih izvještaja, usaglasiti međusobna potraživanja i obaveze, što se dokazuje odgovarajućom knjigovodstvenom ispravom.

Navodimo značajnija potraživanja koja nisu potvrđena konfirmacijama: BSP Switzerland 81.135 KM i Zenit Air Services 60.967 KM itd.

Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca iskazana u istom iznosu kao i sumnjiva i sporna (656.758 KM), potvrđuje da se prilikom prijenosa redovnih potraživanja na sumnjiva i sporna, godinu dana nakon isteka roka naplate, istovremeno vrši i korekcija rezultata poslovanja, na teret rashoda.

Na ispravci vrijednosti potraživanja od kupaca u zemlji i inostranstvu najveći iznosi se odnose na: Avio Tours DJL Sarajevo 241.338 KM (2010. godina), Globus Travel Services d.o.o. Sarajevo 20.751 KM (2005 godina); Federalno ministarstvo odbrane 13.262 KM (2005. godina); KJP ZOI 84 Olimpijski centar Sarajevo 13.275 KM (2011. godina), zatim Raisebiro Marko Lang Stuttgart u iznosu od 214.669 KM (2008. godina) i Cologne Aviation Service Keln u iznosu od 113.908 KM (2008. godina).

Odlukom v.d. Direktora od 04.03.2014. godine izvršena je ispravka i istovremeno otpis potraživanja od „Malev“ u iznosu od 9.039 KM, iz razloga što je navedena firma zatvorena. Navedena potraživanja nisu utužena.

Tokom revizije nije predložena dokumentacija iz koje se može potvrditi da Društvo kontinuirano poduzima adekvatne mjere na naplati potraživanja, kao da je isto uređeno procedurama.

	31.12.2013.	31.12.2012.
Druga kratkoročna potraživanja	366.454	532.577
Ostala potraživanja	219.095	352.037
Potraživanja za PDV – ulazni porez	147.359	180.540

Druga kratkoročna potraživanja u odnosu na prethodnu godinu manja su za 31,20 %, a odnose se na: potraživanja od državnih organa i institucija 24.500 KM, ostala kratkoročna potraživanja 193.830

KM i potraživanja od uposlenika 49.608 KM. Potraživanja od uposlenika su ispravljena u iznosu od 48.843 KM.

-Potraživanje od državnih organa i institucija u visini od 24.500 KM odnosi se na evidentirana potraživanja za refundacije plaća za vrijeme bolovanja preko 42 dana za 2011. godinu (7.802 KM) i za 2012. godinu (16.698 KM). Za navedeni iznos izvršeno je umanjenje troškova naknada plaća za vrijeme bolovanja preko 42 dana u prethodnom periodu. Nije prezentirana dokumentacija da je Društvo nadležnom Zavodu za zdravstveno osiguranje podnijelo zahtjeve za refundaciju bolovanja za 2011., 2012. i 2013. godinu. **S obzirom na navedeno, ne može se potvrditi iskazani iznos potraživanja.**

-Ostala kratkoročna potraživanja–uplate po profakturama u iznosu od 193.830 KM odnose se na sve uplate po predračunima (avansima) za koje nisu pristigli računi. Plaćanja po profakturama se uglavnom odnose na Handling/Landing, gorivo, rezervne dijelove, a sve po zaključenim ugovorima gdje je plaćanje uslovljeno prije pružanja usluga. Najveće avansne uplate su izvršene slijedećim dobavljačima: Turkish Opet – Thy Opet Havaculuk 32.844 KM; Airport Nikola Tesla 29.638 KM; BP International Limited 28.679 KM; Statio Fuel&Retail Aviation As Oslo 26.110 KM.

Navedena potraživanja datiraju iz 2008. godine (7.212 KM), 2011. godine (856 KM), 2012. godine (4.142 KM) i 2013. godine (181.620 KM). **Tokom revizije nisu predloženi dokazi o poduzetim aktivnostima na pravovremenom dostavljanju faktura od strane dobavljača, kao i na pravdanju uplaćenih avansa, koji datiraju još iz 2008. godine.**

-Potraživanja od uposlenika u iznosu od 49.609 KM odnose se na akontacije za plaćanje nabavki gotovinom 766 KM i sumnjiva i sporna potraživanja od uposlenih u iznosu od 48.843 KM.

Sumnjiva i sporna potraživanja od uposlenih u iznosu od 48.843 KM odnose se na potraživanja od uposlenika koja su u ranijem periodu, preko ispravke vrijednosti potraživanja od radnika, u navedenom iznosu teretila poslovni rezultat. Za ukupan navedeni iznos bivši uposlenik je tužen i postupak je u toku.

Na prijedlog Centralne popisne komisije Odlukom v.d. Direktora od 04.03.2014. godine isknjižena su sumnjiva i sporna potraživanja od dva bivša zaposlenika u iznosu 16.969 KM. Potraživanja su istovremeno ispravljena i otpisana. **Provedenom revizijom utvrđeno je da za navedeni iznos uposlenici nisu tuženi. Iz naprijed navedenog može se zaključiti da Društvo nije uspostavilo adekvatan sistem internih kontrola ni u ovoj oblasti.**

Aktivna vremenska razgraničenja u iznosu od 474.332 KM u odnosu na prethodnu godinu manja su za 45,76 %, a odnose se na:

-Unaprijed plaćene troškove u visini od 342.950 KM, koji se odnose na izdatke po osnovu Ugovora o plaćanju za troškove održavanja koji će se desiti tokom godine na avionima. Na ovoj poziciji evidentiran je trošak dvogodišnje i četverogodišnje inspekcije aviona.

-Ostala kratkoročna razgraničenja u visini od 131.381 KM od čega se iznos od 83.149 KM odnosi na razgraničenu premiju osiguranja (Sarajevo osiguranje d.d. i Asa osiguranje), a 34.016 KM na razgraničene troškove investicionog održavanja.

Donijeti procedure kojima bi se unaprijedilo upravljanje potraživanjima, posebno u dijelu koji se odnosi na potraživanja koja neće biti tužena, kako bi se jasno utvrdila vrijednost tih potraživanja i procedure naplate istih.

Potrebno je da Društvo izvrši usaglašavanje stanja svih potraživanja na datum bilansa u skladu sa članom 28. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH, kako bi se realno iskazala potraživanja.

Pravovremeno poduzimati adekvatne mjere u cilju naplate svih potraživanja.

Vežano za iskazana potraživanja za refundaciju bolovanja preko 42 dana, izvršiti usaglašavanje sa nadležnim Zavodom za zdravstveno osiguranje, te poduzeti aktivnosti na refundaciji sredstava.

8.3 Kapital

Na datum bilansa iskazan je kapital sa slijedećom strukturom:

	31.12.2013.	31.12.2012.
KAPITAL	1.849.010	5.428.490
Osnovni kapital	18.773.273	18.773.273
Rezerve	7.008.668	2.847.334
Revalorizacije rezerve	463.563	464.044
Neraspoređena dobit	855.132	855.132
Gubitak do visine kapitala	(25.251.626)	(17.511.293)

Osnovni kapital iskazan je u iznosu registrovanom kod nadležnog registarskog suda.

Osnivač Društva je Federacija BiH sa 100% udjelom u vlasništvu.

Prema zaključenom Ugovoru o regulisanju međusobnih odnosa između Vlade FBiH, „Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi“ Istanbul i JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo od 14.06.2012. godine, ugovorne strane su saglasne da iz JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo istupi „Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi“ Istanbul, te da svoj cjelokupni udio u iznosu od 9.198.903,70 KM ili 49%, prenese na Federaciju BiH, kao jednog od suosnivača JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo. Po sticanju ovog udjela, FBiH je stekla udio u osnovnom kapitalu Društva u iznosu od 18.760.826 KM u novcu ili 99,9337%. Danom sticanja udjela FBiH je stekla pravo na upravljanje i učešće u dobiti Društva u identičnom procentu, kao i sva ostala imovinska prava u Društvu koja su pripadala „Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi“ Istanbul. Prema članu 5. navedenog Ugovora, ugovorne strane su saglasne da se udio prenese na FBiH bez naknade, kao i sva druga imovinska prava koje je „Turk Hava Yollari Anonim Ortakligi“ Istanbul, imao u Društvu, po osnovu ulaganja u kapital. Ugovorom o prijenosu udjela zaključenim 09.07.2012. godine, FBiH prihvata udio koji odgovara ulogu od 9.198.903,70 KM u novcu ili 49% udjela od osnovnog kapitala. Odobren je od strane Prenosioca upis promjene vlasništva nad udjelom u Društvu u Registru poslovnih subjekata kod Općinskog suda u Sarajevu.

Stjecatelj udjela Vlada FBiH i „Energoinvest“ d.d. Sarajevo su 20.05.2013. godine, kao osnivači Društva, zaključili Ugovor o prenosu udjela i istupanju osnivača Društva. Prema navedenom Ugovoru, „Energoinvest“ d.d. Sarajevo vrši prenos svog osnivačkog udjela u cijelosti 100%, odnosno izraženo 0,0663% ili 12.447 KM na suosnivača FBiH, odnosno Vladu FBiH i istupa iz Društva. Nakon prenosa udjela i istupanja suosnivača iz Društva, udio preostalog osnivača u osnovnom kapitalu iznosi 18.773.272,70 KM u novcu, izraženo kao 100%. Zaključivanjem ovog ugovora, „Energoinvest“ d.d. Sarajevo je istupio iz članstva i prestaju mu sva prava i obaveze u Društvu.

Na osnovu Ugovora o prenosu udjela i Odluke o usklađivanju osnivačkog akta od 20.11.2013. godine, Općinski sud u Sarajevu donio je Rješenje 13.12.2013. godine, prema kojem su upisani podaci o smanjenju broja osnivača. Prema ovom Rješenju, osnivač Društva je Federacija BiH sa udjelom od 18.773.272,70 KM ili 100%.

Napominjemo da u ranijem periodu uplaćeni iznosi vlasnika Federacije BiH i bivšeg strateškog turskog partnera nisu evidentirani kao povećanje osnovnog kapitala, već su evidentirani na pozicije rezervi. **Tada donesene Odluke Skupštine o promjenama osnovnog kapitala nisu ispoštovane, niti su uplate novih uloga evidentirane kao povećanje osnovnog kapitala.**

Zbog promjena u vlasničkoj strukturi, Skupština Društva je na sjednici od 23.11.2012. godine donijela Odluku o stavljanju van snage zaključaka i odluka sa XVIII sjednice Skupštine od 29.07.2011. godine, a odnose se na: Odluku o povećanju osnovnog kapitala za iznos od 40.857.000 KM; Odluku o načinu pokriću gubitka iz 2007., 2008. i 2009. godine; Odluku o smanjenju osnovnog kapitala radi pokrića gubitka iz 2007., 2008. i 2009. godine; Odluku o povećanju osnovnog kapitala za iznos od 7.843.137 KM; Odluku o načinu pokrića zadržanog gubitka iz prethodnih godina; Odluku o pokriću zadržanog kapitala iz rezervnih sredstava; Odluku o povećanju osnovnog kapitala za iznos od 10.955.638 KM i Odluku o zaključenju Ugovora o izmjenama osnivačkog akta i izmjeni Statuta.

Rezerve u ukupnom iznosu od 7.008.668 KM evidentirane su po slijedećim osnovama:

-po osnovu subvencija iz Budžeta Federacije BiH iz 2012. godine, u iznosu od 2.847.334 KM (sredstava doznačenih u 2012. godini) i u iznosu od 3.254.667 KM (sredstava doznačenih Društvu u 2013. godini) i

-po osnovu subvencija iz Budžeta Federacije BiH iz 2013. godine, u iznosu od 906.667 KM (sredstava doznačenih Društvu u 2013. godini).

Revizijom je utvrđeno da su doznačene subvencije iz Budžeta Federacije BiH u 2012. godini u iznosu od 2.847.334 KM, sa pozicije prihoda 2012. godine, na kojoj su prethodno bile knjižene, prenesene na poziciju rezervi. Po navedenom osnovu Društvu je u 2012. godini odobreno ukupno 6.102.001 KM. Odlukom Vlade Federacije BiH o usvajanju Programa utroška sredstava tekućeg transfera »Subvencije javnim preduzećima – JP BH Airlines d.o.o. Sarajevo« utvrđenog Budžetom FBiH za 2012. godinu, od 22.02.2012. godine, definisano je da će se za iznos prebačenih sredstava po ovom osnovu povećati kapital Federacije BiH u Društvu. Međutim cjelokupan iznos subvencije, nije doznačen Društvu u predviđenom iznosu, tako da je preostali iznos od 3.254.667 KM oprihodovan u 2012. godini, a doznačen Društvu tek u 2013. godini.

Utvrđeno je da je za iznos od 906.667 KM doznačene subvencije iz Budžeta FBiH u 2013. godini, izvršen prijenos sa pozicije prihoda na pozicije rezerve, što nije u skladu sa Odlukom o usvajanju Programa utroška sredstava tekućeg transfera „Subvencije javnim preduzećima-JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo“ utvrđenog Budžetom FBiH za 2013. godinu, gdje nije navedeno da će se za iznos doznačenih sredstava po ovom osnovu povećati kapital Federacije BiH.

Prema navedenim knjigovodstvenim evidentiranjima, gubitak izvještajne godine precijenjen je za iznos od 906.667 KM subvencija prenesenih sa pozicije prihoda na poziciju rezervi kapitala, dok su istovremeno su i rezerve kapitala precijenjene za navedeni iznos subvencija iz 2013. godine.

Posebno ukazujemo da je u 2012. godini izvršeno knjigovodstveno pokriće akumuliranog gubitka u ukupnom iznosu od 45.873.408 KM iz slijedećih sredstava:

- Rezerve kapitala Turkish Airlines u iznosu od 17.983.137 KM;
- Rezerve kapitala Federacije BiH u iznosu od 17.551.588 KM;
- Rezerve kapitala Turkish Airlines u iznosu od 9.269.480 KM i
- Ostale rezerve Turkish Airlines u iznosu od 1.069.203 KM.

Vezano za navedeno, Skupština Društva nije donijela odgovarajuće Odluke o pokriću akumuliranog gubitka.

Revalorizacijske i prenesene rezerve u iznosu od 463.563 KM odnose se na revalorizaciju vlastitog zemljišta i objekta po osnovu izvršene procjene u 2007. godini.

Neraspoređena dobit ranijih godina u iznosu od 855.132 KM odnosi se na ostvarenu dobit Društva u 2012. godini.

Akumulirani gubitak ranijih godina iskazan je u iznosu od 20.765.959 KM i isti je u odnosu na prethodnu godinu veći za 1,85%.

Gubitak izvještajne godine u iznosu od 4.485.667 KM odnosi se na iskazani gubitak revidirane 2013. godine.

Dosljedno i u potpunosti postupati u skladu sa MRS 8. Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške, prema kojem greška iz prethodnog razdoblja se treba ispraviti retroaktivnim prepravljanjem materijalno značajnih grešaka u prvom setu finansijskih izvještaja odobrenim za izdavanje nakon otkrivanja tih grešaka. Ispravka greške isključuje se iz dobiti ili gubitka za razdoblje u kojem je greška otkrivena.

8.4 Obaveze

U finansijskim izvještajima na datum bilansa iskazane su obaveze u iznosu od 30.562.145 KM, od čega dugoročne obaveze u iznosu 6.029.754 KM i kratkoročne obaveze u iznosu 24.528.485 KM.

U finansijskim izvještajima na datum bilansa, iskazane su obaveze kako slijedi:

	31.12.2013.	31.12.2012.
OBAVEZE	30.562.145	35.441.723
Dugoročne obaveze	6.029.754	9.033.832
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	983.233	355.441
Dugoročne finansijske obaveze	5.046.521	8.678.391
Kratkoročne obaveze	24.532.391	26.407.891
Kratkoročne finansijske obaveze	13.481.566	15.140.477
Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze	8.513.679	9.342.221
Pasivna vremenska razgraničenja	2.534.182	1.922.709
Odložene porezne obaveze	2.964	2.484

Obaveze iskazane na datum bilansa u iznosu od 30.558.239 KM manje su u odnosu na prethodnu godinu za 14 %. U odnosu na prethodnu godinu, dugoročne obaveze su manje za 33,3 %, a kratkoročne manje za 7 %. Najveći razlog za smanjenje dugoročnih obaveza je izmirenje obaveza po osnovu dugoročnog kredita Hypo Alpe AdriaBanka, kao i reklasifikacija ostalih dugoročnih obaveza, odnosno, prenos na kratkoročne.

8.4.1 Dugoročna razgraničenja i rezervisanja

Dugoročna razgraničenja i rezervisanja iskazana u iznosu od 983.233 KM odnose se na rezervisanja za otpremnine, obračunata rezervisanja po sudskim sporovima i unaprijed naplaćeni i odloženi prihod.

-Rezervisanja za otpremnine su iskazana u iznosu od 82.304 KM. Prema Pravilniku o radu Društva, iz maja 2006. godine, zaposlenik ima pravo na otpremninu prilikom odlaska u penziju u visini pet prosječnih plaća ostvarenih u Federaciji BiH. Obračun rezervisanja nije vršen na osnovu aktuarske procjene, tako da se buduća obaveza za otpremnine po svakom zaposleniku iskazuje u visini sadašnje vrijednosti uzimajući u obzir broj godina do penzije, 5 prosječnih plata ostvarenih u FBiH i diskontnu stopu od 8 %. Revizijom je utvrđeno da kod ukidanja rezervisanja otpremnine za jednog uposlenika, Društvo je rezervisalo iznos manji za 1.792 KM, što ukazuje na potrebu angažovanja aktuaru. Sva rezervisanja su iskazana na dugoročnim rezervisanjima. Iako propisanim kontnim planom u FBiH nije predviđena pozicija kratkoročne rezervacije, po našem mišljenju, u skladu sa tačkom 60. MRS 1-Prezentacija finansijskih izvještaja ispravno bi bilo da je izvršena klasifikacija na kratkoročna rezervisanja za dio obaveza koja dospijevaju u narednoj godini, a dio obaveza koja dospijevaju nakon godine kao dugoročna rezervisanja.

-Obračunata rezervisanja po sudskim sporovima su iskazana u iznosu od 176.386 KM i odnose se na rezervisana sredstva po započetim sudskim sporovima (14 aktivnih), od kojih su najvećim dijelom tužbe uposlenika (bivših i sadašnjih) protiv Društva po osnovu radnih sporova. Tužbe pravnih lica podignute su zbog neizmirenja obaveza Društva. Prema prezentiranoj dokumentaciji, utvrđeno je da je Društvo za podignutu tužbu četiri pilota (bivših uposlenika) od 17.12.2012. godine, izvršilo rezervaciju sredstava u iznosu od 35.000 KM, za što nismo bili u mogućnosti uvjeriti se da je iznos izvršenog rezervisanja u skladu sa očekivanim budućim odljevima, o čemu je šire pojašnjeno u tački 4 Izvještaja. **Napominjemo da Društvo na svaki izvještajni datum treba priznati rezervisanje ukoliko su ispunjeni uslovi za priznavanje (tačka 14. MRS 37). Iznos priznat kao rezervisanje treba predstavljati najbolju procjenu izdataka potrebnih za podmirivanje postojeće obaveze na datum izvještaja o finansijskom položaju (tačka 36. MRS 37).**

Takođe ukazujemo da je Društvo izvršilo rezervaciju po osnovu tužbe bivšeg uposlenika u iznosu od 45.061 KM, dok je sa 31.12.2013. godine izvršilo ispravku i otpis potraživanja od istog u iznosu od 16.347 KM, za koji nije izvršeno utuženje, o čemu je detaljnije pojašnjeno u tački 8.2.3 Izvještaja.

-Unaprijed naplaćeni i odloženi prihod iskazani u iznosu od 724.543 KM odnosi se na odgođene prihode za donirana sredstva u iznosu od 137.884 KM i ostali unaprijed naplaćeni i odloženi prihod u iznosu od 586.659 KM, koji se odnosi na naplaćena sredstva po osnovu nadoknade štete od „Sarajevo osiguranja“ nastala izlijetanjem aviona sa staze prilikom slijetanja na aerodromu u Kopenhagenu.

Naplaćeni iznos je u 2013. godini umanjjen za obračunatu amortizaciju zamijenjenog stajnog trapa na avionu, koji je oprihodovan.

8.4.2 Dugoročne finansijske obaveze

Dugoročne finansijske obaveze iskazane u iznosu od 5.046.521 KM odnose se na obaveze po osnovu finansijskog lizinga i ostale dugoročne finansijske obaveze.

-Obaveze po osnovu finansijskog leasinga iskazane su u iznosu 5.046.092 KM i odnose se na obaveze prema „HETA“ d.o.o. Sarajevo, nastale po osnovu finansijskog lizinga dva aviona tipa ATR 72, po ugovoru iz 2005. godine. Ove obaveze su na datum bilansa smanjene za 377.584 KM, po osnovu obračunatih kursnih razlika, kao i za iznos od 3.250.037 KM, po osnovu reklasifikacije i prenosa na kratkoročne obaveze, shodno MRS 1 – Presentacija finansijskih izvještaja i Otplatnom planu (za iznos obaveza koji dospijeva u 2014. godini).

8.4.3 Kratkoročne finansijske obaveze

Kratkoročne finansijske obaveze iskazane u iznosu od 13.481.566 KM odnose se na kratkoročne kredite uzete u zemlji, kratkoročni dio dugoročnih obaveza po finansijskom lizingu i ostale kratkoročne finansijske obaveze. U okviru ovih obaveza iskazane su obaveze po osnovu plaća, naknada i ostalih primanja zaposlenih, druge obaveze i obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dadžbine.

-Kratkoročni krediti u zemlji iskazani su u iznosu od 646.476 KM i odnose se na dospjele, neizmirene dugoročne obaveze po komisionom kreditu od JP „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo, iz 2003. godine, realizovanim preko „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo. Revizijom je utvrđeno da je 25.12.2013. godine zaključen Sporazum o izmirenju obaveza između Društva, JP „BH Pošta“ d.o.o Sarajevo i Vakufska banka d.d Sarajevo. Prema ovom Sporazumu, ukupan dug korisnika kredita na dan 13.11.2013. godine u iznosu od 687.521 KM djelimično je otpisan shodno Odluci Nadzornog odbora JP „BH Pošta“ d.o.o Sarajevo, te je korisnik kredita obavezan preostali dug otplatiti davoacu sredstava na način i pod uslovima utvrđenim Sporazumom. **Ugovorne strane su saglasne da će Društvo po prodaji aviona Casa 212 (koji je dat kao zalog), u roku ne dužem od 6 mjeseci po potpisu Sporazuma, izvršiti uplatu ukupnog iznosa od 519.876 KM neposrednom uplatom ili uplatom sa depozitnog računa, ovisno od metoda prodaje, a što se odnosi na: isplatu duga glavnice u iznosu od 313.459 KM, isplatu troškova postupka u iznosu od 10.000 KM, isplatu 2/3 ugovorene kamate što ukupno iznosi 14.324 KM i isplatu 50% zakonske zatezne kamate obračunate od datuma utuženja 13.11.2003. godine od datuma isplate, a što na dan 30.11.2013. godine iznosi 182.092 KM. Također je definisano da ukoliko korisnik kredita prodajom zaloga aviona Casa 212 ostvari prihod veći od iznosa obaveza zadržava iznos prodajne cijene koji prelazi navedeni iznos. Po potpisivanju navedenog Sporazuma, „Vakufska banka“ d.d. Sarajevo se obavezala dostaviti podnesak nadležnom sudu za odlaganje izvršenja. Do momenta okončanja revizije, nije izvršena prodaja aviona Casa 212, tako da su obaveze po osnovu glavnice, kao i ostale obaveze po navedenom kreditu i dalje iskazane u visini dospelih neizmirenih obaveza, odnosno navedeni Sporazum nije realiziran u cijelosti.**

Ukupno iskazane obaveze po osnovu glavnog duga, u iznosu od 646.476 KM, kao ni ukupne ugovorene kamate, od 2005. godine, u iznosu od 21.487 KM nisu ni djelimično izmirene u 2013. godini, zbog čega su obračunate i zatezne kamate u iznosu od 750.615 KM.

Posebno napominjemo da je tokom 2013. godine izmiren cjelokupan iznos dugoročnog kredita od „Hypo Alpe Adria bank“ d.d. Mostar. Kredit je uzet 2005. godine na period od 10 godina.

Tokom 2013. godine „Hypo Alpe Adria bank“ d.d. Mostar ukupno je putem prinudne naplate naplatila od Društva 405.248 KM, tako da su za taj iznos umanjene obaveze. U cilju rješavanja problema nastalih zbog neizmirenja dospelih obaveza Društva prema povjeriocima, zaključen je 05.03.2013. godine Sporazum o načinu i dinamici izmirenja obaveza između Društva, Hypo Alpe Adria bank“ d.d. Mostar, „HETA“ d.o.o Sarajevo i Federalnog ministarstva prometa i komunikacija. Prema ovom Sporazumu, ukupne obaveze Društva iznose 5.031.477 KM, dok na dan 28.02.2013. godine dospjele obaveze iznose 1.149.787 KM. Društvo je shodno članu 2. Sporazuma izmirilo obaveze u iznosu od 531.477 KM jednokratno, tako da je ukupan iznos obaveza sveden na iznos od 4.500.000 KM, koliko je iznosio namjenski dugoročni depozit, sa kojim je u skladu sa Ugovorom raspolagala

banka. Iz sredstava depozita izmirena je glavnica u iznosu od 4.003.122 KM, dospjele kamate u iznosu od 385.047 KM i zatezne kamate u iznosu od 111.831 KM.

Također sporazumne strane su saglasne da se izvrši prodaja aviona ATR 72-212 i ATR 72-212, dok se Društvo obavezalo da će uz punu podršku i učešće od strane „HETA“ d.o.o Sarajevo u provođenju postupka prodaje u periodu 6 mjeseci od dana obezbjeđenja potrebnih saglasnosti i odobrenja od strane „HETA“ d.o.o Sarajevo, izvršiti prodaju oba aviona, a iznosi dobijeni prodajom aviona će biti iskorišteni za izmirenje obaveza prema „HETA“ d.o.o Sarajevo iz osnova Ugovora o finansijskom lizingu. Isključivo „HETA“ d.o.o Sarajevo donosi konačnu odluku o prihvatanju ponude-cijene aviona po kojoj će se isti prodati. Osnova za određivanje prodajne cijene aviona je procjena tržišne vrijednosti aviona izvršena od International Bureau of Aviation/IBA Group Limited u augustu 2012. godine tj. iznos od 5.605.000 USD za avion ATR-72-212 /s/n 465; E7-AAD) i iznos od 4.050.000,00 USD za avion ATR-72-212 (s7n-464; E7-AAE). Nakon potpisivanja Sporazuma, „HETA“ d.o.o Sarajevo je bila obavezna izvršiti deblokadu bankovnih računa Društva, koji su bili blokirani od 01.02.2013. godine. Revizijom je utvrđeno da u predviđenom roku od šest mjeseci nije izvršena prodaja aviona, u cilju izmirenja obaveza prema „HETA“ d.o.o Sarajevo.

-Kratkoročni dio dugoročnih obaveza iskazanih od 4.773.597 KM se odnosi na kratkoročni dio dugoročnih obaveza po finansijskom lizingu u iznosu od 3.254.629 KM i dospjele neplaćene kamate po finansijskom lizingu u iznosu od 1.518.968 KM.

-Ostale finansijske obaveze iskazane u iznosu od 6.148.703 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 6.029.754 KM se odnose na dospjelu glavnica po finansijskom lizingu sa „HETA“ d.o.o. Sarajevo. Posebno ukazujemo da je Društvo tokom 2013. godine izmirilo samo dospjelu glavnica za period oktobar-decembar (dio) 2011. godine. Zbog neblagovremenog izmirivanja obaveza po osnovu finansijskog lizinga prema „HETA“ d.o.o. Sarajevo, na kraju obračunskog perioda izvršen je obračun zatezne kamate, tako da obaveze po ovom osnovu sa 31.12.2013. godine iznose 935.075 KM.

U okviru ovih obaveza iskazane su obaveze po osnovu naplaćenih aerodromskih taksi koje su naplaćene od putnika prilikom prodaje avio dokumenata, a iste će biti realizirane u 2014. godini. Neizmirene obaveze po navedenom osnovu na datum bilansa iznose 77.177 KM.

-Obaveze po osnovu plaća, naknada i ostalih primanja zaposlenih u ukupnom iznosu od 1.738.340 KM čine obaveze po osnovu neto plaća i naknada plaća u iznosu od 242.766 KM, obaveza za porez i posebne dadžbine u iznosu od 66.404 KM, obaveze za doprinose u vezi plaća i naknada plaća u iznosu od 1.402.683 KM i obaveze za ostala neto primanja u iznosu od 26.192 KM.

Obaveze po osnovu neto plaća i naknada plaća u iznosu od 242.776 KM odnose se na neisplaćene plaće uposlenicima za decembar 2013. godine u iznosu od 117.034 KM i obaveze za plaće za pilote iz 2012. godine u iznosu od 125.732 KM, o čemu je detaljnije obrazloženo u tački 4. Izvještaja.

Obaveze za porez i posebne dadžbine na plaće i naknade plaće u iznosu od 66.404 KM najvećim dijelom se odnose na obaveze za porez na dohodak za oktobar, novembar i decembar 2013. godine.

Obaveze za doprinose u vezi plaća i naknada plaća u iznosu od 1.402.683 KM čine najvećim dijelom doprinosi po osnovu obračunatih i isplaćenih plaća, od čega se na doprinose za PIO/MIO odnosi 1.197.748 KM za period april 2012. godine-decembar 2013. godine. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa. Obaveze za doprinose za zdravstveno osiguranje iznose 145.701 KM i odnose se na novembar i decembar 2013. godine. Obaveze za osiguranje od nezaposlenosti iskazane su u iznosu od 59.234 KM.

Pored neizmirenih doprinosa za obavezna osiguranja, nisu izmirene ni obaveze za članarine turističkim zajednicama u iznosu od 54.578 KM i naknade za korištenje šuma u iznosu od 36.485 KM.

8.4.4 Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze

Obaveze iz poslovanja iskazane su u iznosu od 8.513.679 KM. Najveći dio ovih obaveza odnosi se na obaveze prema dobavljačima u zemlji i inostranstvu u iznosu od 8.509.694 KM.

-Obaveze prema dobavljačima u zemlji iskazane u iznosu od 5.752.219 KM u odnosu na obaveze po istom osnovu, iskazane na datum prethodnog bilansa veće su za 9,91 % i odnose se na fakturisane robu, materijal i usluge.

Najveći promet sa dobavljačima u zemlji je ostvaren sa „Međunarodnim aerodromom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, Federalnom direkcijom za civilnu avijaciju, „Energopetrolom“ d.d Sarajevo i Federalnim ministarstvom prometa i komunikacija.

Obaveze prema JP „Međunarodni aerodrom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo iskazane su u iznosu od 4.816.994 KM. Obaveze prema ovom preduzeću nastale su po osnovu izvršenih usluga prijehata i otpreme aviona i putnika, odnosno, slijetanje i polijetanje aviona, tzv. „handling i landing“ usluge. Kao i prethodnih godina, Društvo ni u revidiranoj godini nije uredno i blagovremeno izmirivalo obaveze prema ovom dobavljaču. Društvo je putem resornog ministarstva pokrenulo inicijativu vezano za otpis navedenih dugovanja prema JP „Međunarodni aerodrom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, međutim Odlukom Nadzornog odbora JP „Međunarodni aerodrom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo od 21.06.2013. godine, ista je odbijena. Dugovanja su utužena od strane JP „Međunarodni aerodrom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo.

Obaveze prema **Direkciji za civilnu vazdušnu plovību** iskazane su u iznosu od 140.248 KM i odnose se na obaveze za usluge navigacije za period septembar 2011. godina-oktobar 2013. godina. **Utvrđeno je da Društvo nije izvršilo rezervisanje za usluge Direkcije za mjesec novembar i decembar 2013. godine u iznosu od 11.438 KM, zbog čega su rashodi i rezultat perioda podcijenjeni za navedeni iznos.**

Obaveze prema **Aerodromu Republike Srpske** iznose 180.633 KM i odnose se na obaveze za usluge handlinga i ostale aerodromske usluge. Navedene obaveze su usaglašene sa dobavljačima.

Prema ročnoj strukturi obaveze do 30 dana iznose 290.388 KM, od 31 do 60 dana 104.837 KM, od od 61 do 90 dana 137.649 KM, od 91 do 120 dana 128.771 KM, od 121 do 150 dana 104.946 KM, od 151 do 180 dana 95.207 KM i starije od 180 dana 4.890.421 KM.

-Obaveze prema dobavljačima u inostranstvu iskazane u iznosu od 2.757.475 KM, u odnosu na prethodnu godinu manje su za 32%.

Obaveze prema dobavljačima u inostranstvu nastaju po osnovu obavljanja različitih usluga međunarodnih avio kompanija i udruženja kojima se stvaraju i obezbjeđuju uslovi za obavljanje avio saobraćaja (prelet aviona, snabdijevanje gorivom, prijem i otprema aviona i putnika na međunarodnim aerodromima, razne takse, naknade i kaucije).

Revizijom je utvrđeno da Društvo nije poslalo značajan broj konfirmacija dobavljačima u inostranstvu, odnosno nije usaglasilo iskazana stanja sa dobavljačima na datum bilansa, tako da nismo u mogućnosti potvrditi iskazano stanje na datum bilansa. Društvo je putem Izvoda otvorenih stavki (IOS-a) od ukupno iskazanih obaveza od 2.757.475 KM uputilo konfirmacije za obaveze u iznosu od 1.737.501 KM ili 63%, dok je potvrđeno samo 683.716 KM ili 39% upućenih konfirmacija. Prema članu 28. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, pravna lica su dužna prije sastavljanja finansijskih izvještaja, usaglasiti međusobna potraživanja i obaveze, što se dokazuje odgovarajućom knjigovodstvenom ispravom.

Obaveze prema dobavljaču „Turkish Technic Turk Hava Yoll“ iskazane u iznosu od 420.823 KM i iste nisu usaglašene, iako je tokom 2013. godine izvršeno kompenziranje međusobnih potraživanja i obaveza.

8.4.5 Pasivna vremenska razgraničenja

Pasivna vremenska razgraničenja iskazana u iznosu od 2.534.182 KM čine unaprijed obračunati rashodi perioda, obračunati prihodi narednog perioda i ostala pasivna vremenska razgraničenja.

-Unaprijed obračunati rashodi perioda iskazani su u iznosu od 1.955.272 KM i odnose se na obračunate kamate po kreditu „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo u iznosu od 750.615 KM, obračunate zatezne kamate u iznosu od 935.075 KM i ostale obračunate rashode u iznosu od 269.581 KM.

Obračunate kamate po kreditu od „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo u iznosu od 750.615 KM odnose se na obračunate ugovorene kamate i zatezne kamate. U 2013. godini izvršeno je isknjiženje iznosa od 54.436 KM prema konfirmaciji „Vakufske Banke“ d.d. Sarajevo. U prethodnim periodima za obračun redovne i zatezne kamate, Društvo je uzimalo u obzir Odluku Vlade FBiH o otpisu dijela obaveze, ali pošto se ista nije realizovala u predviđenom roku, stavljena je van snage.

Obračunate zatezne kamate u iznosu od 935.075 KM se najvećim dijelom odnose na obračunate i ukalkulisane zatezne kamate po osnovu neblagovremenog plaćanja obaveza po osnovu finansijskog lizinga prema „HETA“ d.o.o Sarajevo.

Ostali obračunati rashodi iskazani u iznosu od 269.581 KM odnose se na ukalkulisane troškove za letačke dnevnice, usluge drugih zračnih luka i ukalkulisane troškove dobavljača, za koje do kraja obračunskog perioda nisu zaprimljene fakture.

-Obračunati prihodi narednog perioda iskazani u iznosu od 378.109 KM odnose se na odgođeno priznavanje prihoda po osnovu prodaje avio dokumenata. Odgođeno priznavanje prihoda po osnovu prodaje avio dokumenata odnosi se na avio dokumente prodane tokom 2013. godine, a koji će biti iskorišteni u 2014. godini, kada će se i oprihodovati.

8.4.6 Odgođene porezne obaveze

Odgođene porezne obaveze iskazane u iznosu od 2.964 KM predstavljaju iznos poreza na dobit plativ u budućim periodima koji se odnosi na revalorizaciju sredstava u skladu sa MRS 12 Porezi na dobit.

Potrebno je vršiti pravilno rezervisanje za otpremnine u skladu sa MRS 19. na osnovu aktuarskog izvještaja.

Potrebno je rezervisanja za sudske sporove vršiti u skladu sa MRS 37., tako da iznos koji se priznaje kao rezervisanje na dan sačinjavanja finansijskih izvještaja treba predstavljati najbolju moguću procjenu izdataka, koji je potreban za podmirenje sadašnje obaveze, uz permanentnost provjere vrijednosti rezervisanja.

Potrebno je da Društvo izvrši usaglašavanje stanja svih obaveza na datum bilansa u skladu sa članom 28. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH kako bi se realno iskazale obaveze Društva.

Doprinosi za obavezna osiguranja uplaćivati u skladu sa Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa.

8.5 Sudski sporovi

Prema podacima nadležne službe, protiv Društva se vodi 14 sudskih sporova u ukupnoj vrijednosti od 4.064.582 KM. Najznačajniji se odnose na neizmirene obaveze prema JP „Međunarodni aerodrom Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo (dvije tužbe) na ukupan iznos od 3.612.539 KM, naknade za neisplaćene plaće u iznosu od 445.286 KM i dug po drugim osnovama u iznosu od 6.757 KM.

Društvo je, prema prezentiranim podacima na dan 31.12.2013. godine, pokrenulo 11 sudskih postupaka protiv trećih lica, sa tužbenim zahtjevom u iznosu od 357.610 KM i 178.498 EUR-a.

9. Javne nabavke

Društvo nije donijelo vlastiti akt o javnim nabavkama, kao ni Plan nabavki za 2013. godinu.

Društvo nije provodilo nabavke prema važećim propisima o javnim nabavkama, obzirom da Zakonom o javnim nabavkama BiH, u okviru djelatnosti javnih preduzeća za koje je obavezna njegova primjena, nije obuhvaćen zračni promet, osnovna djelatnost koju Društvo obavlja, niti je isto definisano Listom ugovornih organa po kategorijama.

Utvrđeno je da u 2013. godini nisu provedene procedure Zakona o javnim nabavkama BiH za nabavku roba i usluga za koje je bilo potrebno provesti postupak izbora najpovoljnijeg ponuđača, od kojih navodimo: advokatske usluge (33.099 KM), nabavku kancelarijskog materijala (11.098 KM), usluge hotelskog smještaja (13.953 KM) i zaštitarske usluge (50.853 KM).

Radi efikasnosti u trošenju javnih sredstava i zaštite imovine, donijeti vlastiti akt o nabavkama, provoditi postupke javnih nabavki, sačinjavati izvještaje o nabavkama i iste dostavljati Nadzornom odboru i Odboru za reviziju.

10. Komentar

U ostavljenom roku v.d. Direktor Društva je uz dopis broj: 08-83-05/14 od 12.05.2014. godine, dostavio Očitovanje na Nacrt Izvještaja o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja Javnog preduzeća „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo za 2013. godinu. U Očitovanju su date primjedbe za određene konstatacije u nalazima i izraženom Mišljenju.

Nakon dostavljanja Nacrta Izvještaja od strane Ureda za reviziju institucija u FBiH, Društvo je sačinilo korekcije finansijskih izvještaja za 2013. godinu, koje su nam dostavljene u prilogu Komentara. Ispravke su urađene na način da je iznos subvencije od 3.254.667 KM odobren Budžetom FBiH za 2012. godinu, a koji je Društvu doznačen u 2013. godini, oprihodovan u pripadajućem obračunskom periodu (2012. godina). Ovakvim knjigovodstvenim evidentiranjem, pozicija gubitka izvještajnog perioda (2013. godina) je ispravno evidentirana (isti je umanjen za iznos od 3.254.667 KM u odnosu na prvobitne sačinjene izvještaje). Međutim, ispravka nije izvršena za doznačeni iznos subvencija od 906.667 KM iz Budžeta FBiH u 2013. godini. Kako je i opisano u tački 8.3. Izvještaja, za navedeni iznos izvršen je prijenos sa pozicije prihoda na pozicije rezerve, što nije u skladu sa Odlukom o usvajanju Programa utroška sredstava tekućeg transfera „Subvencije javnim preduzećima-JP „B&H Airlines“ d.o.o Sarajevo“ utvrđenog Budžetom FBiH za 2013. godinu, gdje nije navedeno da će se za iznos doznačenih sredstava po ovom osnovu povećati kapital Federacije BiH. Navedeno je imalo za posljedicu da su i prihodi izvještajnog perioda podcijenjeni za iznos od 906.667 KM. Još jednom ukazujemo da korigovane finansijske izvještaje nije usvojio Nadzorni Odbor, niti ih je zajedno sa Izvještajem o poslovanju predložio Skupštini Društva na usvajanje.

Pored navedenog na određeni broj Vaših primjedbi i obrazloženja, dajemo slijedeća pojašnjenja.

Ne možemo prihvatiti Vaše obrazloženje vezano za tačku 6. Mišljenja, a u vezi sa nemogućnosti potvrđivanja opravdanosti iskazanih troškova plaća pilota i kopilota, koji su u maju 2012. godine prestali dolaziti na posao i radni odnos zasnovali kod drugog avio prijevoznika. Naime, navodite da ste u vremenu trajanja ugovora o radu, knjižili obavezu, ali istu niste izvršili, međutim postavlja se pitanje pokretanja pravovremenih aktivnosti na otkazu ugovora o radu, odnosno postupanje u skladu sa Zakonom o radu. Naglašavamo, kako smo i naveli u tekstu Izvještaja, da je postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti uposlenika, trajao neopravdano dugo, odnosno pet mjeseci. Društvo nije poduzelo aktivnosti na povratu uloženi sredstava, vezanih za zaključene ugovore o školovanju pilota-kopilota, niti je tužilo navedene uposlenike.

Vezano za dato obrazloženje za provođenje popisa sredstava i njihovih izvora, tačno je da je Društvo sačinilo Elaborat o izvršenom popisu, međutim uvidom u isti, nismo se mogli uvjeriti da je izvršeno usaglašavanje, jer isti ne sadrži uporedni pregled stvarnog i knjigovodstvenog stanja, kao ni rekapitaluaciju ukupnih stalnih sredstava Društva.

Ne možemo se složiti sa Vašom konstatacijom vezano za primjenu Zakona o javnim nabavkama BiH, jer prema okviru djelatnosti javnih preduzeća za koje je obavezna njegova primjena, istim nije obuhvaćen samo zračni promet, odnosno Društvo je dužno provoditi procedure Zakona za sve ostale nabavke roba i usluga, kao i donijeti provedbeni akt.

Rukovodilac Sektora za finansijsku reviziju:

Mirsada Janjoš, dipl. oec.

Vođa tima:

Dijana Šutalo, dipl. oec.

Član tima:

Meliha Baručija, dipl. oec.

IV. REZIME DANIH PREPORUKA

Izvršenom revizijom poslovanja Društva za 2013. godinu konstatirali smo određen broj propusta i nepravilnosti, a u cilju otklanjanja istih dali smo sljedeće preporuke:

Donijeti nove i unaprijediti postojeće interne akte i iste usaglasiti sa važećim zakonskim propisima sa osiguranjem nadzora u svim procesima poslovanja.

Potrebno je da nadležni organi Društva donesu Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim će se utvrditi poslovi osnovnih organizacionih jedinica i njihov djelokrug rada, sa raspodjelom nadležnosti i opisima poslova svakog pojedinačnog sistematizovanog radnog mjesta sa jasno naznačenim dužnostima i odgovornostima istih.

Potrebno je putem nadležnog Federalnog ministarstva prometa i komunikacija i Vlade FBiH inicirati konačno imenovanje članova Uprave u skladu sa Uredbom o vršenju ovlaštenja organa FBiH u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala i Statutom Društva, kako bi se osigurali principi zakonitosti i kontinuiteta u radu Uprave Društva.

Potrebno je isplatu naknada članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju uskladiti sa ostvarenim aktivnostima u radu odbora, u skladu sa poslovnica o radu i zaključenim ugovorima.

Potrebno je u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH vršiti popis stalnih sredstava i usuglašavanje knjigovodstvenog stanja sa stanjem utvrđenim popisom.

Potrebno je internim aktima regulisati visinu i način korištenja sredstava reprezentacije te dosljedno i u potpunosti poštivati iste.

Dopuniti i uskladiti Pravilnik o radu u dijelu naknada troškova za službena putovanja koje se odnose na obračun dnevnica za službena putovanja u inostranstvo sa Uredbom o naknadama troškova za službena putovanja, te isti dosljedno poštivati.

Poduzeti potrebne aktivnosti na uspostavljanju Odbora za reviziju u punom sastavu, čime bi se stvorili uslovi za funkcionisanje i obavljanje nadležnosti istog u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u FBiH.

Potrebno je dosljedno postupati u skladu sa preporukama Odjela za internu reviziju.

Potrebno je donijeti Metodologiju planiranja Društva, a kod izrade plana poslovanja uzeti u obzir stvarno stanje u okruženju u kojem Društvo posluje. Plan poslovanja treba da sadrži adekvatne i dovoljne informacije i obrazloženja za planske veličine, kako je propisano Zakonom o javnim preduzećima u FBiH.

U slučaju odstupanja u odnosu na Plan, potrebno je pravovremeno pokrenuti aktivnosti na donošenju Rebalansa Plana.

Potrebno je sve prihode knjigovodstveno evidentirati u godini kada su i nastali u skladu sa MRS-18 Prihodi.

Potrebno je obezbijediti saglasnost resornog ministra na menadžerski ugovor v.d. direktora, u skladu sa članom 8. Zakona o plaćama i drugim materijalnim pravima članova organa upravljanja institucija FBiH i javnih preduzeća u većinskom vlasništvu FBiH.

Potrebno je preispitati zaključene ugovore za zaštitarske i advokatske usluge, dok je za obrazovanje i usavršavanje uposlenika, na početku poslovne godine potrebno donijeti plan i program školovanja.

Troškove i obaveze priznavati i računovodstveno evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, a ukoliko u momentu priznavanja ne postoji odgovarajuća knjigovodstvena isprava, evidentiranje vršiti u korist pasivnih vremenskih razgraničenja, shodno MRS 37–Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva.

Potrebno je hitno u saradnji sa Vladom FBiH izvršiti detaljan uvid u stvarno stanje Društva, te poduzeti potrebne aktivnosti na rješavanju statusa, a vezano za obezbjeđenje uslova i okruženja, gdje bi Društvo poslovalo sa pozitivnim rezultatom.

Radi realnog i pravilnog iskazivanja izvršiti procjenu vrijednosti cjelokupne imovine, a na datum bilansa redovno preispitivati njihovu vrijednost i dosljedno postupati u skladu sa zahtjevima iz MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a u vezi sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i MRS 38 – Nematerijalna stalna sredstva.

Potrebno je sve zalihe vrednovati prema zahtjevima iz MRS 2 – Zalihe, koji zahtijeva da se zalihe vrednuju po nabavnoj ili neto prodajnoj vrijednosti, zavisno o tome šta je niže.

Donijeti pisane procedure kojima će se definisati upravljanje zalihama, vršenje redovne analize zaliha u skladištu, procjena upotrebljivosti i vrijednosti raspoloživih zaliha.

Donijeti interni akt o blagajničkom poslovanju, kojim bi se detaljno preciziralo izvještavanje, polozi sredstava, blagajnički maksimumi, obaveze blagajnika te osigurati dosljednu primjenu istog, kao i praćenje njegove primjene, kako bi se unaprijedio sistem internih kontrola.

Donijeti procedure kojima bi se unaprijedilo upravljanje potraživanjima, posebno u dijelu koji se odnosi na potraživanja koja neće biti tužena, kako bi se jasno utvrdila vrijednost tih potraživanja i procedure naplate istih.

Potrebno je da Društvo izvrši usaglašavanje stanja svih potraživanja i obaveza na datum bilansa u skladu sa članom 28. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH, kako bi se realno iskazala potraživanja.

Pravovremeno poduzimati adekvatne mjere u cilju naplate svih potraživanja.

Vezano za iskazana potraživanja za refundaciju bolovanja preko 42 dana, izvršiti usaglašavanje sa nadležnim Zavodom za zdravstveno osiguranje, te poduzeti aktivnosti na refundaciji sredstava.

Dosljedno i u potpunosti postupati u skladu sa MRS 8. Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške, prema kojem greška iz prethodnog razdoblja se treba ispraviti retroaktivnim prepravljanjem materijalno značajnih grešaka u prvom setu finansijskih izvještaja odobrenim za izdavanje nakon otkrivanja tih grešaka. Ispravka greške isključuje se iz dobiti ili gubitka za razdoblje u kojem je greška otkrivena.

Potrebno je vršiti pravilno rezervisanje za otpremnine u skladu sa MRS 19. na osnovu aktuarskog izvještaja.

Potrebno je rezervisanja za sudske sporove vršiti u skladu sa MRS 37., tako da iznos koji se priznaje kao rezervisanje na dan sačinjavanja finansijskih izvještaja treba predstavljati najbolju moguću procjenu izdataka, koji je potreban za podmirenje sadašnje obaveze, uz permanentnost provjere vrijednosti rezervisanja.

Doprinosi za obavezna osiguranja uplaćivati u skladu sa Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa.

Radi efikasnosti u trošenju javnih sredstava i zaštite imovine, donijeti vlastiti akt o nabavkama, provoditi postupke javnih nabavki, sačinjavati izvještaje o nabavkama i iste dostavljati Nadzornom odboru i Odboru za reviziju.